

Mari Metsomäki ja Anne Nieminen

Päiväkodin vanhempainryhmätoiminnan kehittämistyö

Opinnäytetyö

Syksy 2019

SeAMK Sosiaali- ja terveysala

Sosionomi (AMK)

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Sosiaali- ja terveysala

Tutkinto-ohjelma: Sosionomi (AMK)

Tekijät: Mari Metsomäki ja Anne Nieminen

Työn nimi: Päiväkodin vanhempainryhmätoiminnan kehittämistyö

Ohjaaja: Tarja Tapio

Vuosi: 2019 Sivumäärä: 60 Liitteiden lukumäärä: 3

Tämän kehittämistyön tavoitteena on saada yhden Seinäjoella sijaitsevan päiväkodin vanhempainryhmä aktiiviseksi ja kehittää sen toimintaa. Vanhempainryhmätoiminta kuuluu varhaiskasvatuslain mukaan vanhempien oikeuksiin, joten toiminta on osa varhaiskasvatuksen kokonaisuutta. Lisäksi vanhempainryhmä vaikuttaa positiivisesti vanhempien kokemaan osallisuuteen, yhteisöllisyyden syntyyn sekä vanhemmuuden tukemiseen. Työssä kuvataan kehittämistoiminnan toteutusta ja arvioidaan sen vaikutuksia.

Toiminnallinen kehittämistyö sai alkunsa ongelmasta, jossa päiväkodin vanhempainryhmää ei pystytty perustamaan vähäisen osallistujamäärän vuoksi. Kehittämistyön alussa selvitettiin kyselytutkimuksen avulla, miksi vanhemmat eivät olleet osallistuneet järjestettyihin vanhempainryhmän kokouksiin, millaisia mielikuvia heillä toiminnasta oli ja minkä täytyisi muuttua ja miten, jotta he osallistuisivat kokouksiin jatkossa. Alkukartoituksena toimineen kyselytutkimuksen tuloksista selvisi, että lastenhoito-ongelmat olivat usein este osallistua iltatapahtumiin. Ilmeni myös, ettei vanhemmilla ollut vanhempainryhmän toiminnasta tarpeeksi tietoa tai sitä ei koettu itselle kuuluvaksi.

Toimintaa kehitettiin ratkaisemalla lastenhoidolliset ongelmat järjestämällä lapsille samanaikaista omaa toimintaa vanhempainryhmän oheen. Tiedotusta toiminnasta lisättiin ja vanhempainryhmän toimintaa kehitettiin suunnittelulla ja yhteistyöllä vanhempainryhmän päiväkodin edustajiksi sitoutuneiden varhaiskasvattajien kanssa. Kokouksessa vanhempia osallistettiin kehittämistyöhön learning cafe -menetelmää hyödyntäen, jolloin näkökulmaa saatiin laajennettua entisestään.

Kehittämällä tiedotusta, parantamalla osallistumisen mahdollisuuksia ja suunnitteleamalla kokousten sisältö asiakaslähtöiseksi, voi vanhempainryhmätoiminnan aktiivisuuteen vaikuttaa varhaiskasvattajien aloitteellisuudella.

Avainsanat: osallisuus, vanhempainryhmä, yhteisöllisyys, yhteistyö, motivointi, kehittämistyö

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Health Care and Social Work

Degree programme: Degree Programme in Social Services

Specialisation: Bachelor of Social Services

Authors: Mari Metsomäki & Anne Nieminen

Title of thesis: Activity based development work in kindergartens parents`group.

Supervisor: Tarja Tapio

Year: 2019 Number of pages:60 Number of appendices: 3

The activity based development work was born as a solution to the problem that the kindergarten's parents' group could not be founded due to small amount of participants. At the beginning of the developmental work, a survey was held where parents were asked why they had not participated in the parent group meetings, and what kind of expectations or ideas they had of it, what needs to be changed and how it would be possible that they would also join the events in the future. According to the initial survey, the problem with taking care of children was the biggest barrier to participating in the night events. It also became clear that the parents did not have enough information about the parent group activities, and they did not feel being part of it.

The work was improved by solving the challenges of child care by organizing activities for the kids at the same time with the parent group get meetings. The amount of announcements and information delivery about the activities were increased and the parent group activity itself was developed further in cooperation with the care takers that were selected as the representatives of the kindergarten.

In the meeting, parents were encouraged to participate in the development work utilizing a learning cafe-method, so it was possible to expand the perspective. By increasing the amount of announcements, as well as the possibilities of participation, and by designing the content of the event to be more customer-friendly, the activity of the parent group can be increased through the initiative of the early childhood educators.

Keywords: participation, parents`group, community, cooperation, motivation, development work

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä	2
Thesis abstract	3
SISÄLTÖ	4
Kuva-, kuvio- ja taulukkoluettelo.....	6
1 JOHDANTO	7
2 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET	8
3 OSALLISUUS JA YHTEISTYÖ LAISSA JA VARHAISKASVATUSSUUNNITELMISSA	10
3.1 Osallisuudesta ja yhteistyöstä varhaiskasvatuslaissa.....	10
3.2 Varhaiskasvatussuunnitelmat	10
4 OSALLISUUS	14
4.1 Osallisuuden määritelmiä.....	14
4.2 Osallisuus ja yhteisöllisyys.....	15
4.3 Motivointi toimintaan osallistumiseksi	18
5 VANHEMPAINRYHMÄN TOIMINTAPERIAATTEITA OSALLISUUDEN NÄKÖKULMASTA.....	20
5.1 Vanhempainryhmätoiminta lapsi- ja perhemyönteisessä Suomessa.....	20
5.2 Vanhemmuuden tukeminen	22
6 PÄIVÄKODIN JA HUOLTAJIEN YHTEISTYÖMALLIT	25
6.1 Erilaisia yhteistyön muotoja Suomessa	26
6.2 Esimerkkejä yhteistyöstä amerikkalaisissa päiväkodeissa	27
7 KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTTAMINEN, VAIHEET JA MENETELMÄT	29
7.1 Kohteen kuvaus	29
7.1 Kehittämistehtävät ja -vaiheet.....	30
7.2 Tutkimusmenetelmät.....	35
8 KEHITTÄMISTYÖN TULOKSET: KEHITTÄMISEN KOHTEET JA OSALLISTAVA TOIMINTA	39
8.1 Kyselystä nostetut, alustavat kehittämiskohteet	39

8.2 Vanhempainryhmätoiminnan suunnittelu, mainonta ja toteutus	44
8.3 Learning cafe ja vanhempainryhmän keskusteluista nousseet kehitystoiveet	47
8.4 Vanhempainryhmän kokouksen aikana pidetyn lastenkokouksen suunnittelu ja toteutus	49
8.5 Lastenkokouksesta nousseet kehitystoiveet.....	49
8.6 Johtopäätöksiä ja ajatuksia vanhempainryhmän tulevaisuudesta	51
9 ARVIOINTI, POHDINTA JA EETTISET NÄKÖKULMAT	53
LÄHTEET	56
LIITTEET	61

Kuva-, kuvio- ja taulukkoluetelo

Kuva 1. Vanhempainryhmän kokous, syksy 2019.	46
Kuva 2. Lapsen piirustus unelmien päiväkodista, syksy 2019.	50
Kuvio 1. Perheiden ja varhaiskasvattajien välinen yhteistyö.	25
Kuvio 2. Osallistumista estävät tekijät	41
Kuvio 3. Osallistumista edistävät tekijät.....	42
Kuvio 4. Lapsille mielekästä ohjelmaa vanhempainryhmän ajaksi.	43
Taulukko 1. Kehittämistyön eteneminen vaiheittain.....	31

1. JOHDANTO

Tämä opinnäytetyö sai alkunsa päiväkodissa kohdatusta ilmiöstä, jossa vanhempainryhmää ei ollut voitu perustaa, sillä ryhmään ei saatu osallistujia. Nykyään osallisuuden merkitys ihmisen hyvinvoinnille on tiedostettu ja sen edistämiseksi tehdään paljon kehittämistyötä ympäri maailmaa. Myös Seinäjoella rakennetaan parhaillaan osallisuusmallia, joten ammatillisen velvollisuuden lähtökohdista katsoen on tarpeellista tehdä jotain asian hyväksi. Näiden asioiden pohtiminen johti kehittämistyön aloittamiseen, minkä tarkoituksena on kuvata kehittämistoimintaa sen eri vaiheissa, arvioida sen vaikutuksia ja pohtia mahdollisia jatkotoimenpiteitä kohderyhmässä.

Vanhemmilla on oikeus vaikuttaa varhaiskasvatuksen sisällön suunnitteluun sekä arviointiin, ja heille tulee järjestää säännöllisesti mahdollisuus omien ajatustensa ilmaisuun näistä aiheista. Lisäksi varhaiskasvattajien velvollisuuksiin kuuluu vanhemmuuden tukeminen, vertaisuuden edistäminen sekä ohjaus kasvatuksellisissa asioissa. Toimiessaan vanhempainryhmä vastaa kaikkiin näihin tarpeisiin ja edistää lisäksi osallisuutta, positiivista yhteisöllisyyttä ja sosiaalisia suhteita. Kaiken tämän vuoksi vanhempainryhmän toiminta on perustellusti tärkeää ja kehittämisen arvoista.

Kehittämistyön tavoitteena oli löytää ne esteet, jotka haittaavat vanhempien osallistumista vanhempainryhmän toimintaan mutta myös ne kannustimet, jotka motivoivat osallistumaan. Kehittämistyön alussa tehdyn kyselytutkimuksen tulosten pohjalta poistettiin esteitä, jotka vaikuttivat vanhempien osallistumiseen aiemmin, sekä lisättiin mahdollisimman paljon toivottuja asioita toimintaan mukaan. Kehittäminen perustui asiakaslähtöisyyteen, jolloin heiltä tullut tieto oli ensisijaista jokaisessa kehittämisprosessin vaiheessa. Tarkoituksena oli myös lisätä vanhempainryhmän vaikuttavuutta ja vanhempien osallisuutta, jolloin teoriaan pohjautuva tieto vanhemmuuden tukemisesta, osallisuudesta, vanhempien laillisista oikeuksista vaikuttaa varhaiskasvatuksen sisältöihin sekä motivoinnista, olivat oleellista tietoa ryhmän toiminnan suunnittelun tueksi.

2. OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Päiväkodeissa toimii yleensä vanhempainryhmiä, joiden yhtenä tarkoituksena on saada vanhempien toiveet ja ajatukset varhaiskasvatuksesta henkilökunnan tietoon. Osallistumisaktiivisuus vaikuttaa siihen, millaiseksi toiminta muodostuu ja kuinka se vastaa kulloiseenkin tarpeeseen. Opinnäytetyömme kohdepäiväkodin kauden 2018–2019 vanhempainryhmää ei kyetty perustamaan, sillä siihen ei tullut osallistujia. Saimme ajatuksen selvittää, miksi päiväkodin vanhempainryhmätoiminta ei saanut huoltajia liikkeelle, ja koimme mielenkiintoiseksi haasteeksi kehittää toimintaa vetovoimaisemmaksi huoltajien mielipiteitä kuunnellen.

Vuosien varrella keskusteluissamme huoltajien ja ystäviemme kanssa on tullut ilmi, että vanhempainryhmän toiminta koetaan aikaa vieväksi, päiväkodille rahaa tavoittelevaksi ja työllistäväksi toiminnaksi. Käsitys on melko yleinen, ja harmillisesti tämä käsitys laitetaan toteen sillä oletuksella, että vanhempainryhmältä sitä odotetaan. Tällöin ryhmässä aletaan suunnittelemaan rahaa tuottavia, huoltajia työllistäviä tapahtumia vain siksi, että huoltajat olettavat sen olevan ryhmän pohjimmainen tarkoitus. Meidän opinnäytetyömme pyrki tuulettamaan tätä ajatusta kuunnellen vanhempien toiveita. Sen sijaan, että ryhmään tuleminen olisi työllistävää, se olisikin väylä vaikuttaa, voimaantua ja luoda sosiaalista verkostoa. Tutkimuksen alussa selvitimme kyselyllä, millaisia ennakkoluuloja tämän päiväkodin huoltajilla oli vanhempainryhmästä.

Tärkeimmiksi tutkimuskysymyksiksi nousivat vanhempainryhmän toimintaan osallistumisen esteet, sekä motivaatiotekijät ja osallistaminen. Vanhempainryhmän toiminta on osa päiväkodin toimintaa ja linkittyy täten varhaiskasvatuksen kokonaisuuteen yhtenä tärkeänä vaikuttamisen väylänä. Varhaiskasvatuslaissa (L 2018/540) §20:ssä sanotaan, että huoltajilla on oikeus osallistua varhaiskasvatuksen suunnitteluun säännöllisesti. Laki siis turvaa huoltajien mahdollisuuden vaikuttaa, mutta ellei vanhempainryhmän toimintaa saada ylläpidettyä, on vaikeaa tarjota säännöllistä mahdollisuutta vaikuttamiseen, vaikka ryhmässä sitten kävisi vain yksi huoltaja, hänellä on siihen oikeus.

Varhaiskasvatus on ollut lähivuosien ajan sekä kunnallisesti että valtakunnallisesti jonkinlaisessa murrosvaiheessa. Uusi valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitel-

ma on tuonut toimintaan lisää velvoitteita, Seinäjoella on otettu käyttöön sähköinen hoitoajan seuranta, kasvattajien koulutusta ja tehtäviä tarkennetaan ja Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman on uudistunut. Tämän kaiken keskellä täytyisi muistaa myös huoltajien kuuleminen, sillä heidän lapsensa ovat näiden muutosten keskiössä, jolloin vaikutukset heijastuvat heidän lapsiinsa eniten. Kaikenlaisten muutosten aikana, muulloinkin, on tärkeää, että huoltajilla olisi oma paikka kysymyksille, vapaalle keskustelulle ja asioiden käsittelylle. Tällaisen mahdollisuuden vanhempainryhmä voisi toimivana tarjota.

3. OSALLISUUS JA YHTEISTYÖ LAISSA JA VARHAISKASVATUSSUUNNITELMISSA

3.1. Osallisuudesta ja yhteistyöstä varhaiskasvatuslaissa

Varhaiskasvatuslain mukaan kunnat ovat velvollisia järjestämään alueensa asukkaille varhaiskasvatuspalveluja, eli päivähoitoa. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on tarjota kaikille lapsille laadukasta, pedagogista ja yksilöllistä hoitoa, johon sisältyy perushoidollisten toimien lisäksi monipuolisesti varhaiskasvatussuunnitelman mukaista toimintaa. Päivähoitoon ovat oikeutettuja kaikki alle kouluikäiset, mikä mahdollistaa lasten tasa-arvoisen osallistumisen heidän kasvuaan kehittävään toimintaan. (L 13.7.2018/540.)

Varhaiskasvatuslain (L 13.7.2018/540) 3.§ kertoo varhaiskasvatuksen tavoitteista, joihin sisältyy lapsen mahdollisuus vaikuttaa ja olla osallisena. Samoin yhteistyö huoltajien kanssa ja heidän tukeminen kasvatustyössään on lain mukaan yksi varhaiskasvatuksen tavoitteista. 20.§ velvoittaa ottamaan huomioon sekä lapsen, että huoltajan toiveet ja mielipiteet varhaiskasvatuksen suunnitelmia tehtäessä. Lisäksi huoltajille on mahdollistettava säännöllinen osallistuminen varhaiskasvatuksen arviointiin ja suunnitteluun. Yhteistyöhön palataan § 23:ssa, jossa lukee, että lapsen varhaiskasvatussuunnitelma tehdään yhteistyössä päiväkodin henkilöstön ja lapsen, sekä hänen huoltajiensa kanssa. Pykälässä korostetaan, että varhaiskasvatuksen sosionomin osaamista on hyvä hyödyntää palvelujärjestelmän tuntemisessa.

3.2. Varhaiskasvatussuunnitelmat

Varhaiskasvatus on suunnitelmallista työtä lapsen hyväksi. Toiminnassa tärkeintä on lapsen etu ja se tähtää lapsen hyvinvoinnin lisäämiseen, oppimisen edistämiseen, sekä kasvun tukemiseen. Kokonaisuudessaan varhaiskasvatus on oppimisen ja hoidon yhdistelmä, jota suunnitellaan yhteistyössä eri tahojen kanssa ja toteutetaan eri varhaiskasvatussuunnitelmien mukaisesti. (Opetushallitus 2019.)

Seuraavissa kappaleissa kerromme, miten eri varhaiskasvatussuunnitelmat linkittyvät yhteistyöhön ja osallisuuteen lasten ja huoltajien kannalta.

Uusi valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma astui voimaan tämän vuoden (2019) elokuussa, jotta se vastaisi uuden varhaiskasvatuslain sisältöjä (Opetushallitus 2019). Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet antavat linjaukset, joiden pohjalta toimintaa toteutetaan. Perusteet pitävät sisällään erilaisia oppimisen alueita, arvoja ja käytäntöjä, joiden toimeenpanemiseen keskitytään joka päiväkodissa valtakunnallisesti.

Lapsen osallisuus on varhaiskasvatussuunnitelmassa tärkeässä roolissa. Ajatuksena on, että lasten mielipiteitä ja toiveita tulisi kuunnella ja kunnioittaa siten, että lapsi huomaa voivansa vaikuttaa päätöksiin, jotka häntä itseään koskevat. Toimimalla näin lapsi luo käsitystä ja pohjaa demokraattiselle ajattelumallille sekä saa kokemuksen hänen tärkeydestään ja kykeneväisyydestään rakentaa toimintaa itselle ja muille mieluisaksi. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 26.)

Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman luvussa 3.3 ohjeistetaan yhteistyöstä huoltajien kanssa. Varhaiskasvatuksen henkilöstö on vastuussa yhteistyön toteutumisesta, jonka vuoksi heiltä vaaditaan aktiivisuutta ja aloitteellisuutta hyvän yhteistyön saavuttamiseksi. Yhteistyötä ovat niin päivittäiset keskusteluhetket lapsen tuonnin ja haun yhteydessä, kuin myös lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laadintaa ja arviointia varten varatut keskusteluhetket. Luvussa kuitenkin painotettiin myös, että huoltajilla on oikeus osallistua varhaiskasvatuksen suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen lasten ja henkilöstön kanssa. Tällä kannustetaan esimerkiksi juuri vanhempainryhmätoimintaan, joka varhaiskasvatuksen perusteiden mukaan tukee huoltajien välistä vuorovaikutusta, auttaa heitä verkostoitumisessa, sekä vahvistaa yhteisen toiminnan kautta yhteisöllisyyttä. Näin vaikuttaen toiminta tukee samalla myös henkilöstön tekemää työtä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 34.)

Seinäjoella paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma on nimeltään Meirän Vasu. Paikallinen suunnitelma myötäilee valtakunnallista varhaiskasvatussuunnitelmaa, mutta siinä on omia painotuksia niiltä osin, kuin ne ovat paikallisesti päätettävissä. Meirän Vasu siis ohjaa Seinäjoen alueella toimivaa varhaiskasvatusta ja luo siten

yhtenäisen pohjan sille, mitä jokaisen seinäjokelaisen lapsen tulisi päivähoitossa saada. Osallisuus nousee Meirän Vasussa useassa kohdassa esille ja sitä pidetään kaiken toiminnan pohjana; lasta on havainnoitava, kuunneltava ja kohdattava kunnioittavasti, että voidaan ymmärtää, millä tavalla toimien lasta pystyttäisiin tukemaan eri tilanteissa parhaalla mahdollisella tavalla ja osallisuus voisi toteutua. Meirän Vasussa puhutaan osallisuuden kulttuurista. (Meirän Vasu 2017, 21, 24.)

Meirän Vasussa on kappale; ”Teherähän yhyres – ajatuksia vanhempainryhmästä”, jossa todetaan Seinäjoella toimivan monia aktiivisia vanhempainryhmiä. Näissä ryhmissä huoltajat kokevat voivansa vaikuttaa, jakaa ajatuksia erilaisista ajankohtaisista aiheista ja antaa palautetta päiväkodin toiminnasta. (Meirän Vasu 2017, 28.) Vanhempainryhmä on Seinäjoella osa paikallista varhaiskasvatussuunnitelmaa, jolloin sen toivoisi toimivan pääosin jokaisessa päiväkodissa Seinäjoen alueella.

Valtakunnallisen ja paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman lisäksi käytössä on myös lapsen henkilökohtainen sekä päiväkotiryhmäkohtainen varhaiskasvatussuunnitelma. Niissä keskitytään yksilön ja ryhmän toimintaan, eikä siten liity vanhempainryhmän toimintaan, mutta päätimme avata ne lyhyesti esitelläksemme varhaiskasvatussuunnitelmien jakautumisen pienempiin osiin.

Kaikki varhaiskasvatuksen piirissä olevat lapset ovat oikeutettuja henkilökohtaiseen varhaiskasvatussuunnitelmaan, jota täytetään ja sen toteutumista arvioidaan yhdessä ryhmän varhaiskasvatuksen opettajan, lapsen ja hänen huoltajiensa kanssa. Suunnitelmasta nousee esiin lapsen henkilökohtaiset taidot, mielenkiinnonkohteet, toiveet, tuen tarpeet ja vahvuudet. Näiden tietojen pohjalta päästään yhdessä miettimään, millaiset menetelmät ja tavoitteet päiväkotiryhmän toiminnalle asetetaan. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa päivitetään säännöllisesti havaintojen mukaan ja sen toteutuminen ja vaikuttavuus arvioidaan vähintään kerran vuodessa yhdessä huoltajien kanssa. (ePerusteet 2019.) Lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman tulisi siis perustua hänen yksilöllisiin tarpeisiinsa, vahvuuksiin ja mielenkiinnonkohteisiin, jotka itsessään toimivat hyvänä karttana siihen, millä tavalla lasta voisi parhaiten osallistaa toimintaan.

Ryhmän varhaiskasvatussuunnitelmaan eli ryhmävasuun liitetään tärkeimmät kohdat jokaisen ryhmään kuuluvan lapsen henkilökohtaisista varhaiskasvatussuunnitelmista, jolloin se nivoo koko ryhmän lasten toiveet ja tarpeet yhteen. Tällä tavalla on helppo hahmottaa, mihin asioihin toiminnassa kannattaa ensisijaisesti keskittyä ja millä tavoilla nämä asiat olisivat lapsista mielekkäimmin toteutettavissa. Ryhmävasu kietoo yhteen myös koko ryhmän toiminnan, eli toimii kuin ohjenuorana sääntöineen, tavoitteineen ja ideoineen. Ryhmävasuun kirjataan ryhmän käytäntöihin liittyvät asiat, toiminnan tavoitteita, lasten henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelmien pääkohdat ja suunnitelmia, joissa lapsilähtöisyys on huomioitu. Ryhmävasua täydennetään pitkin vuotta, eikä sen tarkoitus ole tulla valmiiksi, vaan käytettäväksi täydennettävänä työkaluna päiväkotiryhmän toiminnassa. (Peda 2017.)

4. OSALLISUUS

4.1. Osallisuuden määritelmiä

Osallisuus määritellään monella eri tavalla ja sille annetaan erilaisia merkityksiä ja laajuuksia riippuen, missä kontekstissa osallisuus tapahtuu. Osallisuus on lyhkäisyydessään mukana oloa, sosiaalisuutta ja vuorovaikutusta, tunnetta yhteenkuuluvuudesta ja vaikutusmahdollisuuksista sekä vastuunkantoa yhteisistä asioista. Osallisuus voidaan jakaa tieto-, suunnittelu-, päätös- ja toimintaosallisuuksiin. Tieto-osallisuudella tarkoitetaan oikeutta kansalaisten tietoon yhteiskunnan asioista, toiminnan läpinäkyvyyttä ja sellaista tavoitetta, että jokainen voi olla osallisena tiedonsaannissa ja -jakamisessa. Suunnitteluosallisuus merkitsee mahdollisuutta olla osana eri asioiden suunnittelua, vapautta ilmaista omia toiveita yhteisissä asioissa ja vaikuttaa tällä tavalla eri asioiden kehittymiseen. Päätösosallisuus on osallistumista päätösten tekoon. Kyse on siis esimerkiksi äänestyksestä, jossa demokratia toteutuu. Toimintaosallisuudella tarkoitetaan kuntalaisen omaa toimintaa elinympäristössään, osallistumalla esimerkiksi kyläyhteisön tai vanhempainyhdistyksen toimintaan. (Harju 2013.)

Osallisuus voidaan jakaa vielä eri tyyppeihin sen mukaan, millä mentaliteetilla henkilö on osallisena. Siisiäinen (2015) jakaa ne artikkelissaan neljään eri tyyppiin; Pakottavaan tai holhoavaan, mukautuvaan tai suostuvaan, aktivoivaan osallistamiseen sekä "aitoon" osallisuuteen. Pakottava tai holhoava osallisuus perustuu vaihtoehdottomuuteen, eli osallistuja ei juurikaan voi itse valita, osallistuuko hän vai ei. Tällaisia osallisuuden paikkoja ovat esimerkiksi vankila, armeija jne. Mukautuvassa tai suostuvassa osallisuudessa henkilö kuin ajautuu osalliseksi jotain valalla olevaa, kuten pukeutumaan viimeisimmän muodin mukaan. Tällöin ihminen on osallinen aikansa muotikulttuuriin. Omaksumalla taas valloillaan olevan uudenlaisen käyttäytymismallin ihminen on osallinen yhden ryhmän olemisen tapaan. Aktivoivassa osallistamisessa osallisuus syntyy jonkin tahon aktivoinnin tuloksena. Tällaista osallisuutta ilmenee esimerkiksi eri palvelujen kautta, kun henkilöä pyritään kuntouttamaan, ehkäistään syrjäytymistä tai parannetaan elämänhallintakykyä. Tavoitteena on aktiivinen, osallistuva kansalainen, jolloin tavoitteen saavut-

tamiseksi käytetään erilaisia menetelmiä osallistaa tätä henkilöä. Viimeinen tyyppi on ”aito” osallistuminen. ”Aito” osallistuja on osallisena omasta vapaasta tahdostaan toiminnassa, joka on hänelle mieleen ja tukee hänen tavoitteitaan saavuttaa toiminnallaan jotain. Tässä osallisuuden tyypissä korostuu aktiivisuus ja kykeneväisyys. Siisiäinen (2015) kuitenkin toteaa, että osallisuuden eri tyypit ilmenevät yleensä sekamuotoisina, ja harvoin kukaan edustaa näistä ainoastaan yhden tyyppin osallisuusmuotoa.

4.2. Osallisuus ja yhteisöllisyys

Yhteisöllisyyden luominen on prosessi, joka vie aikaa ja tarvitsee ympärilleen kiireettömyyttä. Yhteisöllisyys rakentuu yleensä toiminnan ja sosiaalisten suhteiden kautta yhdessä tekemällä, mutta se saattaa olla myös jotain muutakin, kuten yhteinen tavoite tai ajatus tietynlaisesta yhdessä olemisen tavasta. (Kaipio 2000, 11 - 12.) Osallisuus on siis periaatteessa kuin yhteishenki, ns. me-henki, jota pitää koossa jokin yhdistävä tekijä. Päiväkodeilla on usein esimerkiksi oma laulu tai loru, perinteikkäät yhteiset tapahtumat ja kulttuuri, jota selitellään sanomalla ”meillä tavataan tehdä...”. Nämä kaikki kuuluvat osaksi yhteisöllisyyden syntyä, johon ihmiset halutaan mukaan.

Päiväkodissa yhteisöllisyys muodostuu toiminnan kautta. Kun lapsi on osallisena, se näkyy konkreettisesti tekoina, vaikuttamisena ja tapana olla vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Näin ollen osallisuus on tie yhteisöllisyyteen; jos ei ole osallisuutta, yhteisöllisyys ei pääse kehittymään. Lasten osallisuus ja yhteisöllisyyden luominen ovat tärkeitä asioita, sillä ne kohottavat itsetuntoa, auttavat oppimaan vertaissuhteessa, kehittävät sosiaalisia taitoja ja ehkäisevät syrjäytymisen riskiä. (Eskel 2011.)

Edellisten lisäksi osallisuuden hyödyiksi lapselle katsotaan mielekkyyden ja elämän hallinnan taitojen lisääntyminen, ratkaisutaitojen kehittyminen ja vastuuseen kasvaminen. Osallisuuden tavoitteena varhaiskasvatussuunnitelmassa on vahvistaa sekä lapsen, että hänen huoltajiensa toiveiden kuulemistä ja antaa todellinen vaikutusmahdollisuus varhaiskasvatuksen arviointiin ja suunnitteluun. (Järvinen & Mikkola 2015, 13-15.) Vertaisvuorovaikutteinen toiminta, johon osallistuvat myös

vanhemmat, edistää lisäksi lapsen kehitystä (Kenney 2012). Näin ollen työntekijöillä onkin suuri vastuu osallisuuden ja yhteisöllisyyden rakentajana, jolloin siihen tulisi kiinnittää entistä enemmän huomiota.

Anttilan (2018) pro gradu –tutkielma vanhempien osallisuuden toteutumista pirkanmaalaisessa päiväkodissa osoitti, että vanhemmat kokivat yhteistyössä tärkeimpinä asioina tiedottamisen ja oman lastensa hoitajien kanssa käymät keskustelut. Vanhemmat kokivat, että vaikutusmahdollisuuksia oli, mutta vanhemmalta vaaditaan tässä asiassa aktiivisuutta ja henkilöstöltä taas ammattitaitoa osallisuuden tukemisessa. Tutkielmassa ei kehitelty vanhempainryhmätoimintaa sinänsä, mutta tieto vanhempien ajatuksista yhteistyöstä avaa meille näkemystä siihen, miten vanhemmat ylipäättään yhteistyöhön suhtautuvat. Huomattavaa on, että vanhemmat kokevat sen tärkeäksi, vaikka toiminta vaatiikin omaa aktiivisuutta. Heikkilän ja Tuominiemen (2019) opinnäytetyössä, jossa tutkittiin vanhempien osallisuutta varhaiskasvatuksessa, tulokset olivat samansuuntaisia. Toisaalta heidän tutkimuksessaan ilmeni, että monet vanhemmat, jotka kokevat varhaiskasvatuksen arjen sujuvaksi, eivät kokeneet tarvetta osallistua varhaiskasvatukseen enempää, kuin on välttämätöntä.

Lasten osallisuutta pystytään tukemaan aikuisen toiminnalla. Lapsilähtöisyys on osallisuuden mahdollistumisessa ensiarvoisen tärkeää ja se, miten taitavasti kasvattaja kykenee näkemään, havainnoimaan ja kuulemaan lapsen tarpeet, määrittävät osallisuuden mahdollisuuksia. Mitä pienempi lapsi on, sitä tärkeämpiä ovat kasvattajan herkyys ja taito havainnoida lapsen toiveita ja tarpeita. Kasvattajan tulisi pyrkiä luomaan ryhmään luottamuksellinen tunnelma ja kannustava ilmapiiri oman mielipiteen kertomiseen sekä kehittää toimiva systeemi päätöksentekoon, jossa lapset tekisivät neuvottelujen kautta yhteisiä päätöksiä. (Mäkitalo ym. 2011, 85-87.) Mielestämme tärkeintä havainnoinnin onnistumiselle on riittävän ammattitaidon ja tiedon lisäksi aito läsnäolo, joka mahdollistaa lapsiin ja heidän yksilöllisiin piirteisiinsä tutustumisen. Mikään havainnointi ei voi kuitenkaan saavuttaa parhaimpia tuloksiaan ilman dokumentointia ja niiden hyödyntämistä suunnitelmia tehtäessä.

Yhteisöllisyyden ja osallisuuden edistämiseen tarvitaan siis monenlaisia ammatillisia taitoja, mutta erityisen paljon vuorovaikutustaitoja. Kasvattajan on toimittava

mallina vuorovaikutustilanteissa, jotta voisi näyttää lapsille, kuinka esimerkiksi toinen otetaan huomioon, millaiset pelisäännöt yhteisöllä on ja kuinka puhutaan. Vuorovaikutustaitojen tärkeys korostuu vielä työyhteisössä toimimisessa, sekä huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä. Raina (2012, 166–170) kirjoittaa yhteisöllisyyden voivan olla myös huonoa, jolloin se näkyy ja tuntuu huonona ilmapiirinä myös lapsille ja heidän huoltajilleen. Näiden asioiden vuoksi ammattilaisen tulisi kehittää omia vuorovaikutustaitojaan ja arvioida niitä muiden ammatillisten kompetenssien ohella säännöllisesti.

Vanhemmat tietävät varhaiskasvatuksen toiminnasta yllättävän vähän, vaikka juuri tiedottaminen, yhteistyö ja yhteisöllisyys olisivat merkittävimpiä toimenpiteitä lasten huoltajien, kasvatusympäristöjen yhtenäistymisen ja joustavuuden sekä ennaltaehkäisevyyden kannalta (Keskinen & Virjonen 2004, 106–107). Monelta osin digitalisoidut käytännöt yhteydenpitoon päiväkodin ja perheen välillä ovat tehostaneet tiedotusta, mutta toisaalta tulee mietittyä, välittykö viesti esimerkiksi sähköpostin kautta yhtä tehokkaasti, kuin kasvokkaisessa tiedonannossa. Täytyy myös miettiä vähentääkö digitalisoituminen huoltajien kanssa tapahtuvan vuorovaikutuksen määrää ja missä määrin. Näin ollen tulee keskittyä siihen, ettei tiedonkulku ole liian yksipuolista, jolloin huoltajien kanta ja mielipide saattaa jäädä selvittämättä. Sinkkosen (2002, 136) mukaan monissa päiväkodeissa murehditaankin sitä, kuinka useat huoltajat antavat liian suuren vastuun varhaiskasvatuksen ammattilaisille heidän lastensa kasvatuksesta. Opinnäytetyömme pyrkii parantamaan vanhempainryhmän vetovoimaisuutta, jolloin huoltajia voisi osallistua toimintaan enemmän ja sitä kautta myös huoltajien osallisuutta varhaiskasvatuksen toimintaan ja kasvatuskäytäntöihin saataisiin lisättyä. Huoltajan oma aktiivisuus tulisi parhaassa tapauksessa näkyväksi päiväkodin toimintojen muokkautumisella entistä enemmän perheitä huomioivaksi. Huoltajat tulisikin nähdä myös kumppaneina ja asiantuntijoina eikä ainoastaan asiakkaina (Alasuutari 2010, 21).

Kaukoluodon (2010, 174-180) tutkimuksesta nousi esille paljon huoltajien ja varhaiskasvatuksen yhteistyöhön liittyvää problematiikkaa, mutta myös perusteluita sen hyödyllisyydelle sekä perheen että varhaiskasvatuksen henkilöstön jaksamisen tukijana. Kaukoluodon (2010) löydöksissä ilmenivät myös haasteet, joita kasvattajat kokivat yhteistyössä vanhempien kanssa. Niitä oli yllättäen eniten tuntees-

sa, ettei oma ammatillisuus riitä ja että vaatimustaso on noussut liian korkeaksi. Työajan riittämättömyys yhteistyöhön koettiin kuitenkin isoimmaksi haasteeksi, mikä onkin yleisesti tiedostettu ongelma. Vaikka työajan riittämättömyys koetaan haasteena, jopa esteenä, yhteistyö vanhempien kanssa on lain mukaan asia, joka täytyy hoitaa ja jonka edut ja hyödyt ovat kiistattomia. Vanhempainryhmätoimintaan osallistuva työntekijä saa tähän käytetystä ajastaan työaikahyvityksen, mutta toiminnan suunnitteluun tulisi varata myös aikaa. Uskomme, että toiminnan lähitiessä kunnolla käyntiin suunnittelu vie jatkuvasti vähemmän aikaa ja toiminta alkaa pyörimään niin sanotusti omalla painollaan.

Hyvä yhteisöllisyys ei rakennu itsekseen, vaan vaatii ponnisteluja varsinkin silloin, kun yhteisö ei ole rakentunut luonnollisesti, kuten esimerkiksi päiväkotit, joka kokoaa yhteisönsä palveluntarvitsijoiden ja työntekijäresurssien kehyksillä. Toisaalta päiväkodin yhteisöä yhdistää monesti asuinalue, mikä tulisi hyödyntää yhteisöllisyyden kehittämisessä. Hyvässä yhteisöllisyydessä on läsnä avoimuus ja keskustelevaisuus, sekä kaikkien tasavertainen mahdollisuus liittyä toimintaan omien vahvuuksien ja halujen mukaan. Erilaisuudelle on tilaa, eikä itselle tuntematonta ja uutta pidetä uhkana. Myös johtajuudella, erityisesti jaetulla johtajuudella on suuri merkitys yhteisöllisyyden toteutumiselle. (Raina 2012, 27–28.)

4.3. Motivointi toimintaan osallistumiseksi

Karhuniemi (2013, 216-217) kertoo ymmärtävänsä, ettei esimerkiksi vanhempainiltoihin osallistuminen houkuta, sillä niissä esitelmöinti on usein autoritääristä, ongelma-keskeistä ja lähes poikkeuksetta pakonomaista osallistumista. Näiden sijaan tulisikin mieluummin korostaa yhteistä keskustelua positiivisella otteella, vapaa-muotoisuutta ja huoltajia itseään kiinnostavia aiheita. Ajattelisi siis, että huoltajien mahdollisuus muokata vanhempainryhmän tapaamisen sisältöä motivoisi osallistumaan. Asiakaslähtöisesti rakennettu toiminta sisältää vanhempien omia ehdotuksia, järjestetään heidän toivomansa aikataulun mukaan ja osallistaa huoltajia positiivisessa hengessä.

Hamer (2016) painottaa, että motivaation syntymiseksi on ryhmätoiminnan puitteisiin kiinnitettävä riittävästi huomiota. Tulee esimerkiksi varata riittävästi aikaa tilan

järjestelyyn, että siitä tulisi valoisuudeltaan, melutasoiltaan ja viihtyvyydeltään sellainen, mikä toivottaa vieraat tervetulleiksi. Tilaisuuteen täytyy valmistautua myös suunnittelemalla aikataulutuksen ja sisällön niiden asioiden mukaan, jotka ovat kutsuttujen intressit. Puheen selkeys ja ohjelmaan sisältyvä, vanhempia osallistava toiminta luo ilmapiirin rauhalliseksi ja rennoksi. Lopussa on hyvä muistaa kiittää osallistujia ja käyttää aikaa omien muistiinpanojen sekä reflektion kirjaamiseen.

Toiminnan tuottama hyöty on sitä suurempi, mitä paremmin vapaaehtoisuuteen perustuvaan ryhmään tulevat ihmiset siellä viihtyvät ja pääsevät osalliseksi toiminnan kehittämisestä. Tärkeintä ihmisten motivoinnissa osallistumiseen on tuoda esiin organisaation arvot ja ryhmän tarkoitus. Niitä kannattaa käydä läpi heti toiminnan alussa ja kertoa, minkä vuoksi toimitaan ja millaisia positiivisia vaikutuksia toiminnalla on. Ihmiset ovat yksilöitä ja heitä motivoi täten myös erilaiset asiat, joten toiminnan on hyvä olla sellaista, että jokainen löytää sieltä itseään parhaiten motivoivan asian. Positiivinen, välitön ilmapiiri motivoi yleisesti osallistumiseen myöhemminkin, joten sen luomiseen tulee ammattilaisten kiinnittää erityistä huomiota. (Motivointi ja sitouttaminen 2019.)

Huoltajilla on lain mukainen oikeus osallistua varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja arviointiin, mutta tämä edellyttää työntekijältä aktiivisuutta. Vaikka huoltaja tuo lapsensa hoitoon päivän ajaksi, hän ei missään vaiheessa luovu kasvatusoikeudestaan, joten on tärkeää, että varhaiskasvatuksen työntekijät ovat tietoisia huoltajien ajatuksista ja periaatteista kasvatukseen liittyen. On työntekijöiden vastuulla mahdollistaa huoltajien tapaaminen, riittävä tila keskustelulle ja luoda pohja osallisuuden tunteelle, jonka asioihin vaikuttaminen ja keskinäinen arvostus saa aikaan Osallisuuden tunnetta vahvistaa huoltajassa se, kun hän pystyy myötävaikuttamaan päätöksiin ja saa tunteen omasta osallisuudestaan varhaiskasvatusyhteisössä. Tunne omasta osallisuudesta motivoi osallisuuteen seuraavissakin tilaisuuksissa, kun puitteet on kunnolla rakennettu. (Kaskela & Kekkonen 2011, 17–21.)

5. VANHEMPAINRYHMÄN TOIMINTAPERIAATTEITA OSALLISUUDEN NÄKÖKULMASTA

5.1. Vanhempainryhmätoiminta lapsi- ja perhemyönteisessä Suomessa

Suomessa kehitellään vuoden 2040 tavoitteeksi lapsistrategiaa, joka on koonnut yli sadan tutkijan tai tutkijaryhmän raportit aineistokseen. Hankkeella on useita eri tavoitteita, jotka kurkottelevat kohti lapsi- ja perhemyönteistä Suomea. Pohjana on seitsemän keskeistä tavoitetta: lasten ja perheiden osallisuuden kokeminen kasvu- ja lähiyhteisöissään, jokaiselle alaikäiselle turvallisia ja läheisiä aikuisia, perheiden yhteisen ajan lisääntyminen, yksinäisyyden väheneminen, yksilöllisen kasvun ja kehityksen polku, lapsiperheiden köyhyden väheneminen ja perheiden mahdollisuus itse haluamaansa lapsimäärään. Tehtävän onnistumiseksi tarvitaan koko yhteiskunnan panosta sekä lapsi –ja perhelähtöisen toimintakulttuurin luomista. (Sosiaali –ja terveysministeriö, [viitattu 19.8.2019].) Vision toteutuksen aikana tullaan ympäri Suomea varmastikin näkemään erilaisia kehittämistöitä osallisuuden kasvattamiseksi ja uskomme päiväkotien olevan näissä melko keskeisessä osassa. Monet tavoitteista ovat sellaisia, joihin päiväkodin ja kodin yhteistyöllä pystyttäisiin pureutumaan. Välijärvi (2019) kuitenkin toteaa, että yhteistyömuotoihin liittyy huoltajien ja päiväkotien välillä suuria kehittämistarpeita, kun huoltajien osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia halutaan lisätä. Juuri tähän kehittämistarpeeseen pyrimme vaikuttamaan opinnäytetyöllämme.

Seinäjoella rakennetaan parhaimmillaan osallisuusmallia, jonka käyttöönotto on suunniteltu vuoden 2020 tammikuulle. Osallistuimme osallisuusmallin rakentamista koskevaan infotilaisuuteen, jossa Kirsi Mattila, Seinäjoen kaupungin vuorovaikutussuunnittelija, kertoi, mistä on kyse. Osallisuusmallista halutaan tehdä visuaalinen ja kiteytetty työkalu, josta saa helposti tietoa osallisuuden määrittelystä, periaatteista ja tavoista osallistaa. Osallisuusmallin rakentamisesta on vastuussa 13 henkilön osallisuustyöryhmä, joka koostuu eri alojen toimijoista. Mallin suunnittelu perustuu kuitenkin kaikkien asukkaiden mielipiteisiin, toiveisiin ja ajatuksiin siitä, miten malli halutaan toteuttaa, joten jo itse osallisuusmallin rakentaminen on osallistavaa toimintaa. Olennaista mallissa on, että sillä haastetaan kaikki kaupungin

asukkaat osallisuuteen ja sen edistämiseen. Kaupungin työntekijöillä on kuitenkin tärkeä rooli siinä, miten osallisuus ja osallistaminen toteutuvat eri toimialoilla sekä millaisia menetelmiä niiden edistämiseksi otetaan käyttöön. Toivottavaa on, että osallisuusmallia jalkautetaan työntekijöiden puolesta aktiivisesti omiin työyhteisöihin, jotta mallia pystyttäisiin hyödyntämään tehokkaasti. (Mattila 2019.)

Osallisuuden lisäämiseen varsinkin lasten osalta on kiinnitetty Seinäjoella huomiota jo vuonna 2018, jolloin Seinäjoki ryhtyi kehittämään toimintaansa UNICEFin lapsiystävällinen kunta -mallin mukaisesti. Mallin tarkoituksena on edistää lasten oikeuksien toteutumista kunnan lapsia koskevissa päätöksenteoissa. (Unicef 2018.) Vanhempainryhmillä on tämänkin mallin kannalta oleelliset mahdollisuudet kehittää asioita lasten näkökulmista lähtöisin ja viedä asioita eteenpäin. Mahdollisten lastenkokouksissa nousseiden toiveiden arvo tulisi tunnustaa ja saattaa myös ylempien tahojen tietoon osallisuutta edistävänä tekona.

Seinäjoen kaupungin sivuilla (Seinäjoki, [viitattu 20.8.2019]) kerrotaan, että vanhempainryhmä toimii yhteistyöelimenä, joka koostuu vanhemmista ja päiväkodin henkilökunnan edustajista. Ryhmälle valitaan puheenjohtaja vanhempien joukosta ja kokouksia järjestetään sovitun aikataulun mukaisesti. Kokouksiin osallistuminen on vapaaehtoista, eikä niistä makseta palkkiota, mutta päiväkodin edustajille ne ovat työaikaa. Tämä on siis vanhempainryhmätoiminnan perusrunko, joka selvittää keitä kokouksiin toivotaan, mutta ei rajaa ulkopuolelle vierailijoita, joita voidaan pyytää kokouksiin puhumaan.

Tavoitteena vanhempainryhmän toiminnassa on muun muassa kehittää kodin ja päiväkodin välistä yhteistyötä, olla osana yhteisten tapahtumien järjestämisestä, toimia keskustelupaikkana, jossa jakaa ajatuksiaan ja kokemuksiaan esimerkiksi kasvatukseen liittyvissä asioissa. Vanhempainryhmä toimii myös väylänä vaikuttaa varhaiskasvatukseen sisältöön ja toimintaan. (Seinäjoki, [viitattu 20.8.2019].) Vanhempainryhmä on ei-järjestäytynyt yhteisö, jonka toiminnan muodostaa vanhemmista lähtöisin olevat asiat ja jonka sisältö muokkautuu heidän tarpeistaan lähtöisin. Täten sisältöä on hankala rajata koskemaan vain tietynlaista toimintaa, vaan kunkin päiväkodin vanhempainryhmätoiminta muokkautuu oman yhteisönsä toimintakulttuurin ja jäsentensä mukaan. Vuorovaikutuksellinen ja osallistava toiminta saa vanhemmat tutustumaan toisiinsa, mikä antaa heille hyvät lähtökohdat yhdes-

sä toimimiseen jatkossakin (Vanhempainliitto, [viitattu 6.11.2019]) Näin ollen toimiessaan vanhempainryhmä on osaltaan myös suuri yhteisöllisyyden luoja ja muokkaaja, jonka aikaansaannoksia voi olla hyvästä mielestä aina suurempiin hankintoihin saakka.

5.2. Vanhemmuuden tukeminen

Vanhemmuus ei synny ainoastaan vanhempien voimin, vaan kompetentti vanhemmuus rakentuu ympäristön kannustavan asennoitumisen ja perhelähtöisten palvelujen avulla. Päiväkodin vanhempainryhmätoimintaan osallistumalla vanhemmat voivat löytää vanhemmuuteensa vertaistukea ja oppia tuntemaan lastensa ystävien vanhempia, jolloin tuttavapiiri laajenee ja samalla tukee sitä kautta sekä lapsia, että vanhempia. (Neitola 2013, 130–131.) Nykyään puhutaan paljon yksinäisyydestä ja sen ehkäisemisestä. On muistettava, että aikuiset voivat tukea lastensa ystävyysuhteita ja niiden muodostumista olemalla itse aktiivinen ja saaden siinä ohessa myös itse uusia tuttavuuksia. Tämän kokonaisuuden tukeminen päiväkodin osalta vaatii työntekijöiden aktiivista otetta yhteisöllisyyden kehittämiseksi, ollen samalla myös osa vanhemmuuden tukemista. Rönkä ym. (2009, 75–77) toteavatkin, että vanhemmuuden heikkeneminen on huolestuttanut ihmisiä yhä enenevässä määrin. Heidän mukaansa varhaiskasvatuksen kanssa tehtävällä yhteistyöllä nähdään olevan suuri merkitys vanhemmuuden tukemisessa.

Kumppanuus vanhempien ja ammattilaisten välillä on luontevaa saada alkuun paikasta, joka kokoaa yhteen suuren määrän lapsia esimerkiksi vanhempainiltoihin ja tapahtumiin. Tehtävä yhteistyö tukee itsessään sekä kasvatustehtävässä, että vanhemmuudessa synnyttämällä vanhempien välistä vertaisuutta. (Lämsä 2013, 52–53.) Vanhempainryhmään ovat siis tervetulleita kaikki ja kaikenlaiset huoltajat riippumatta ulkonäöstä, sosioekonomisesta asemasta, siviilisäädystä, sukupuolesta tai muustakaan vastaavasta asiasta. Tavoitteena on saavuttaa keskinäinen luottamus ja avoin keskusteluyhteys, jolloin vertaistuki ja omanarvontunto ovat avainasemassa tukemaan vanhemmuutta. Vanhempien ryhmätoiminnalla on todettu olevan positiivisia vaikutuksia myös heidän luottamukseensa omiin kykyihin (Wittkowski ym. 2016).

Raha-automaattiyhdistyksen tukema kolmivuotinen perhetyön kehittämisprojekti, Kasvuturve -projekti toi esiin mm. päiväkodin henkilöstön ajatuksia vanhemmuuden tukemisesta. Henkilökunta koki, että vanhemmat kaipaavat eniten tukea jakamisessa ja arkiaskareissa. Sopivia keinoja tukea vanhemmuutta olivat heidän mielestään keskustelut, kasvatukseen liittyvä tuki ja ohjaaminen, ryhmäillat ja rohkaiseminen. Vertaistuki koettiin tärkeäksi. (Ovaska 2004, 61.) Laissa päivähoidon yhdeksi tehtäväksi lasketaan huoltajien tukeminen kasvatustyössä. Lain antama tehtävä ymmärretään usein ainoastaan kasvattajan velvollisuutena antaa ohjeita, neuvoja, tukea ja sellaista apua, missä varhaiskasvatuksen kasvattajille on annettu asiantuntijan ja huoltajille ohjattavan rooli. Nykyään kuitenkin korostetaan ennen kaikkea kasvatusyhteistyötä, mikä merkitsee vanhempien asiantuntijuuden tunnistamista omaan lapseen liittyvissä asioissa ja yhteistyötä tehdään rintarinnan, yhteisymmärryksessä. (Kaskela & Kekkonen 2011, 20.)

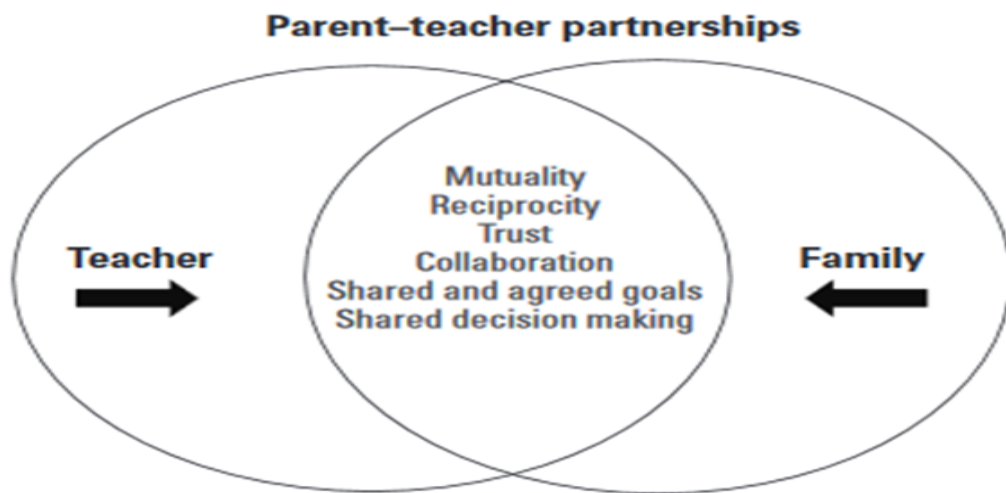
Vanhemmuus voidaan todeta olevan kasvatusprojekti, jonka aikana ei välttyä syyllisyyden tunteilta. Syyllisyys voi toimia kahteen eri suuntaan; hanakampana pyrkimyksenä saavuttaa tyydyttävä vanhemmuus tai toisaalta lamaannuttaa entisestään, mikä on yleisempi syyllisyyden seuraus. Ammattilaisten on tärkeää tiedostaa, ettei syyllistäminen tue vanhemmuutta tai saa aikaan tunnetta vertaisuudesta ammattilaiseen nähden. Vanhemmat tarvitsevat syyllisyyden sijaan huomioita siitä, missä heidän vahvuutensa ja voimavaransa ovat, tunteen omasta asiantuntijuudesta ja tasavertaisuudesta yhteistyössä sekä arvostuksen itselle ja ajatuksilleen. (Alasuutari 2003, 170–171.) Tältä kannalta katsottuna vanhempainryhmässä toteutettava voimaannuttava toiminta, kuten omien vahvuuksien etsiminen ja niistä puhuminen, voisivat tarjota erilaista tukea, kuin mitä ryhmä jo itsessään tarjoaa. Vanhempien voimavarojen löytyminen ja niiden vahvistaminen lisäävät myös heidän resurssejaan toimia oman lapsensa parhaaksi. Ryhmässä keskustellessa pyritään saavuttamaan yhteinen tieto ja ymmärrys asiasta, ja samalla oma ajattelu kehittyy. Tämän seurauksena saattaa myös lapsen osallisuus varhaiskasvatuksessa kasvaa. (Ghirotto & Mazzoni 2013.)

Kronqvistin ja Jokimiehen (2008) selvityksestä päivähoidon laadusta taas selvisi, että huoltajilla oli paljon ehdotuksia, jotka koskivat juuri yhteistyön kehittämistä. Selvityksestä ilmeni, että lähes puolet vanhemmista kokivat, etteivät saa tarpeeksi

tietoa ajankohtaisista varhaiskasvatusasioista tai tapahtumista, sekä se, että lähes 164 vanhempaa 3548:stä kokivat oman jaksamisen huonoksi. Mielestämme luku oli suuri. Monialaisella yhteistyöllä saisi monipuolisuutta vanhempainryhmän kokousten sisältöön. Se voisi toimia väylänä erilaisille palveluille ja yhdistyksille tuoda toimintaansa huoltajien tietoisuuteen. Tärkeintä on saavuttaa tietous siitä, mitä huoltajat kaipaavat ja kehittää yhteistyön toteutumista huoltajilta tulleen palautteen pohjalta.

6. PÄIVÄKODIN JA HUOLTAJIEN YHTEISTYÖMALLIT

Varhaiskasvatuksen henkilöstön ja lasten huoltajien välisen yhteistyön merkitys on tunnustettu useissa eri maissa, mutta tietoutta erilaisista yhteistyömalleista ja -muodoista löytyy verrattain vähän. Eri maiden tutkimuksissa keskitytään enemmänkin yhteistyön tuomiin hyötyihin, varsinkin lapsen näkökannalta. On kuitenkin muistettava, että huoltajien hyvinvointi on vahvasti kytköksissä lapsen kasvuun ja kehitykseen, jolloin yhteistyön hyödyt vaikuttavat lapseen myös välillisesti vanhempien saaman tuen kautta.

Kuvio 1. Perheiden ja varhaiskasvattajien välinen yhteistyö. (Rouse & O'Brien 2017.)

Perheen ja varhaiskasvattajien välinen yhteistyö lisää ymmärrystä maailmasta, jossa lapsi elää, minkä johdosta toimintaan voidaan löytää lapsen edun mukaisia ratkaisuja (Rouse & O'Brien 2017). Tärkeitä sisältöjä yhteistyölle ovat kuviossa 1 näkyvät elementit. Luottamus ja tasavertaisuus rakentuvat siis vuorovaikutuksessa, johon ammattilaisen tulisi keskittyä.

Suomessa toteutetut Paletti-tutkimukset keskittyivät useampaan eri aiheeseen lapsiperheen elämässä. Tutkimuksissa ilmeni, että yli puolet vanhemmista pitävät yhteistyölle asetettuja odotuksia kohtuullisina, mutta toisaalta joka viides piti samoja vaatimuksia jopa kohtuuttomina (Rönkä, Malinen & Lämsä 2009, 71–74). Tällai-

nen tutkimustulos selventää ajatusta, että ihmiset kokevat asioita eri tavoin ja siten myös toiminta tulisi muodostaa ryhmän yhteisistä toiveista lähtöisin. Onkin tärkeää selvittää, mitkä ennakkokäsitykset vanhempainryhmän toiminnasta tuntuvat liian työläiltä ja vaativilta, sillä tarkoituksena ei ole lisätä vanhempien tehtäväälistää heidän jaksamistaan horjuttamaan, vaan juuri päinvastoin. Olisi hyvä saada huoltajien tietoon, että ketään ei veloiteta mihinkään, mihin ei itse halua tai kykene. Seuraavissa kappaleissa kerrotaan, millaisia keinoja yhteistyön, luottamuksen, vuorovai-
kutuksen ja vertaisuuden kokemisen parantamiseksi käytetään.

6.1. Erilaisia yhteistyön muotoja Suomessa

Suomessa perinteisiä yhteistyömuotoja päiväkodin ja kodin välillä ovat arjen keskusteluhetket lapsen tuonti- tai hakutilanteissa, varhaiskasvatussuunnitelman kirjaamiseen ja arviointiin varatut keskustelut, syksyisin pidettävät vanhempainillat, usein vanhempainryhmän toiminta ja erilaiset yhteiset tilaisuudet, joita päiväkodilla järjestetään. Näiden muotojen lisäksi on viime vuosikymmenen aikana kokeiltu ja kehitelty myös aivan uusia tapoja tehdä yhteistyötä, tai jalostettu vanhoista tavoista toimivampia. Yksi uudenlainen yhteistyön muoto on sähköinen kasvunkansio, jonne kasvattajat pystyvät esimerkiksi liittämään lapsen kuvia tai tarinoita hoitopäivistä. Vanhemmat pääsevät katsomaan kansiota omilla tunnuksillaan ja myös muokkaamaan kansiota kodista tulleilla kuvilla ja tarinoilla. Näin toimiessaan kasvunkansio luo yhteisen kasvutarinan, missä kummankaan elinympäristön olemassaoloa ei olla unohdettu.

Yhteistyöhön on hyvä kehittää paljon erilaisia malleja, jotta jokainen perhe löytäisi itselleen mieluisamman tavan osallistua toimintaan. Päiväkodin omat perinteiset tapahtumat, kuten yhdessä toteutettu äitienpäiväaamiainen tai ulkoliikuntatapah-
tuma keräävät usein vanhempia yhteen ilman korkeaa kynnystä osallistua. Vanhempia voidaan kutsua päiväkodille heidän omien vahvuksiensa ja osaamistensa käyttämiseksi, esimerkiksi pitämällä päiväkotiryhmissä satunnaisia satutuokioita tai musiikkihetkiä. Kodeissa kiertävä pehmolelu reissuvihkonsa kanssa, johon perhe saa liittää muistoja siltä viikonlopulta, kun pehmolelu oli käymässä, on oiva tapa tuoda lapsen arki tutuksi päiväkodissa, eikä vain toisinpäin. Päiväkodeissa järjes-

tetään myös avoimien ovien päiviä, jolloin ryhmissä saa vierailia joko sivusta seuraajan roolissa tai osallistumalla itsekin toimintaan. Keinoja yhteistyön lisäämiseksi on useita, mutta tärkeintä on löytää omaan päiväkotiin parhaiten istuvat käytännöt sen mukaan, mitä vanhemmat itse toivovat, sillä silloin osallistuminenkin on aktiivisempaa. (Heinonen 2016, 231–234.)

6.2. Esimerkkejä yhteistyöstä amerikkalaisissa päiväkodeissa

Yhdysvaltojen osavaltiossa, Minnesotassa, vanhemmat puhuvat yhteistyöstä opettajien kanssa, sillä varhaiskasvatukseen liittyy suomalaista järjestelmää enemmän koulumainen päivähoitoympäristö. Tämän vuoksi amerikkalaisesta päivähoidosta puhuttaessa käytämme myös termejä koulu, oppilas, luokka ja opettaja. Reinhardtin (2016) tutkimuksen mukaan mieluisin yhteistyömuoto vanhemmille oli vapaaehtoistyö luokkahuoneessa. Lähes yhtä paljon kannatusta saivat viikottaiset keskusteluhetket. Yhteistyömuodoista myös tehtävien tekeminen yhdessä lapsen kanssa sekä kuuluminen päiväkodin komiteaan saivat jonkin verran kannatusta, mutta varainkeruu ja yksilöllisempien opetusmenetelmien kehittäminen kiinnostivat vain harvoja. Näistä eri yhteistyömuodoista löytyy yhtäläisyyksiä suomalaiseenkin kulttuuriin, joskin yhteistyöllä tavoitellaan minnesotalaisilla menetelmillä enemmän lapsen oppimisen vahvistamista.

Amerikkalainen APIS-koulu (American Prep International School) toimii Thaimaassa, mutta käytänteet ovat amerikkalaisia. APIS-koulun (2019) verkkosivuilla toiminnan sisältöä avataan laajasti ja yhteistyömallit tuodaan hyvin esiin. Edellä mainitun Reinhardtin (2016) tutkimuksen mukaisia yhteistyömalleja löytyy myös APIS-koulusta, joten voi olettaa, että amerikkalaisilla on melko yhteneväiset perinteet yhteistyöstä kodin ja päiväkodin välillä. Kolmeksi tärkeimmäksi yhteistyön muodoksi nostetaan konferenssit, raporttikortit ja akateeminen hälytys. Konferenssit ovat verrattavissa suomalaisiin vanhempainiltoihin, sekä yksityisesti järjestettäviin keskusteluhetkiin, joita pidetään kaksi kertaa vuodessa ja tarvittaessa enemmän. Raporttikortit kulkevat kodin ja koulun välillä ja vastaavat jonkin verran suomessa jaettavia koulutodistuksia tai varhaiskasvatussuunnitelmia. APIS-koululla raporttikortteihin merkitään lasten edistys, joka on arvioitu erilaisia menetelmiä hyväksi

käyttäen, ja kortti annetaan kotiin neljästi vuoden aikana. Vanhemmat velvoitetaan hakemaan raporttikortit henkilökohtaisesti koululta kunkin kauden päätteeksi. Akateeminen hälytys varoittaa, mikäli lapsen opiskelussa on ilmennyt huolta tai lapsi on vaarassa saada jostain kurssista hylätyn arvosanan. Myös APIS-koulussa järjestetään yhteisiä tapahtumia, pidetään avoimia ovia erilaisine aktiviteetteineen ja osallistetaan vanhempia koulun arjen toiminnassa. Vanhempien tekemä vapaaehtoinen työ luokissa tuntuu olevan amerikkalaisen päiväkodin ja koulun yhteistyömuotona hyvin toimivaa ja yleistä. Tällaista yhteistyömallia voisi tuoda suomalaisenkin kulttuuriin.

7. KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTTAMINEN, VAIHEET JA MENETELMÄT

7.1. Kohteen kuvaus

Päiväkodissa toimii tällä hetkellä 7 ryhmää, joista 6 on pysyviä ja yksi on varahoitoryhmä. Näin ollen pysyviä huoltajia päiväkodin piirissä on noin 140 ottaen huomioon, että usealla perheellä on päiväkodissa useampi kuin yksi lapsi. Vanhempainryhmän toiminta ei ole edellisenä vuotena lähtenyt käyntiin lainkaan, sillä kokoukseen olisi ollut tulossa ainoastaan yksi huoltaja. Prosentuaalisestikin siis tarkasteltuna osallistumishalukkuus on ollut todella vähäistä.

Päiväkoti sijaitsee lähellä lapsirikasta asuinalueita, ja päiväkodilta on lyhyet etäisyydet eri virikkeitä sisältäviin ympäristöihin. Näitä pystyy hyödyntämään myös vanhempainryhmän toimintaa suunniteltaessa. Päiväkoti on jaettu kolmeen eri kerrokseen ja ulkoilu kahteen toisistaan erillään olevaan pihaan, joten huoltajat näkevät päivän aikana vain harvoin muiden ryhmien henkilöstöä, lapsia tai huoltajia. Tämän vuoksi yhteisöllisyyden eteen saattaa joutua ponnistelemaan enemmän, kuin sellaisessa päiväkodissa, jossa ollaan näköyhteyden päässä toisistaan. Päiväkodin lapset ovat pääosin suomalaisia, eikä maahanmuuttajaperheitä päiväkodissa ole kuin muutama. Näin ollen kielimuuri ei ole ollut vähäisen osallistujamäärän taustalla.

Päiväkodissa on yhteensä 10 varhaiskasvatuksen hoitajaa, 11 varhaiskasvatuksen opettajaa, kaksi avustajaa ja yksi hallinnollinen johtaja. Henkilöstö on jaettu ryhmiin siten, että alle 3-vuotiaiden ryhmissä toimii yksi opettaja ja kaksi hoitajaa ja 2–5-vuotiaiden sekä esiopetusryhmässä toimii kaksi opettajaa ja yksi hoitaja. Avustajat ovat henkilökohtaisia.

Vanhempainryhmää on aikaisempina vuosina edustanut päiväkodin puolelta kaksi henkilöstön jäsentä, jotka ovat olleet kokouksissa välillä molemmat ja toisinaan vuorotellen yksin. Vanhempainryhmän tarkoitus on toimia pääosin huoltajien johdolla, mutta alussa toiminnan käynnistämiseen vaaditaan päiväkodin henkilöstöltä melko suurta vastuuta toiminnasta. Nykyisin ei voi välttyä uutisilta, joissa kerrotaan

varhaiskasvatuksen työvoimapulasta ja ajan riittämättömyydestä työpäivän aikana. Tämän asian valossa vanhempainryhmän toimivuuteen paneutuminen saattaakin olla lähes ylivoimainen este monelle päiväkodille. Opinnäytetyömme ansiosta päiväkodin henkilöstöltä jäi paineet toiminnan aloituksesta ja suunnittelusta, kun me olimme päävastuussa toiminnan alkuun saattamisesta. Yhteistyö hoitui pääosin kahden työntekijän, yhden varhaiskasvatuksen opettajan ja yhden varhaiskasvatuksen hoitajan, kanssa, jotka olivat lupautuneet vanhempainryhmän päiväkodin edustajiksi tulevalle kaudelle.

7.1. Kehittämistehtävät ja -vaiheet

Opinnäytetyömme on osallistava kehittämistyö, jota tehtiin toiminnallisen tutkimuksen menetelmin. Toiminnallinen tutkimus on Kanasen (2014, 11) mukaan yhdistettyä käytännön työtä ja tutkimusta, jonka tarkoituksena on poistaa ongelma tai kehittää jotain osa-aluetta yhteistyössä niiden kanssa, joita haaste koskee. Opinnäytetyömme on toiminnallinen ja tavoittelemme sillä toiminnan kehittämistä sekä jonkinasteisen ongelman poistamista, sillä vanhempien vähäinen osallistuminen toimintaan on myös ongelma.

Tutkimuksemme lähtökohtana oli saada aikaan muutos toiminnassa, joten tarvitsimme prosessin eri vaiheissa toisistaan poikkeavia tutkimusmenetelmiä, eli työsämme on triangulaation piirteitä. Menetelmätriangulaatio tarkoittaa, että samassa tutkimuksessa käytetään sekä määrällisen eli kvantitatiivisen että laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimuksen eri tutkimusmenetelmiä. Erilaisia tiedonhankintamenetelmiä hyödyntäen tietoa saadaan eri näkökulmista ja siten myös mahdolliset ristiriidat tulevat helpommin esiin tutkimustuloksissa. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Opinnäytetyömme koostuu erillisistä vaiheista, joissa kussakin tavoite on sama, mutta siihen päästäksemme tarvitsimme toisistaan poikkeavia menetelmiä. Vaiheet toteutuivat taulukon 1. tavalla ja osin limittyivät toisiinsa. Kehittämistyö saa alkunsa yhteisymmärryksessä todetusta ongelmasta tai tarpeesta kehittää toimintaa ja sama yhteistyö jatkuu läpi koko kehittämistyön, jolloin kaikkien tuottama tieto on arvokasta ja jäsenet tasavertaisia (Salonen ym. 2017, 29). Meidän opinnäytetyömme

on tehty yhteistyössä päiväkodin henkilökunnan ja johtajan, opinnäytetyömme ohjaajan sekä päiväkodin vanhempien kanssa. Olemme kuvanneet kehittämistyömme etenemisen taulukossa 1 ja avaamme kehittämistutkimuksemme vaiheiden pääkohtia seuraavissa kappaleissa.

Taulukko 1. Kehittämistyön eteneminen vaiheittain.

VAIHE	AIKA	TIEDONKERUU- TAI KEHITTÄMISMENETELMÄ	DOKUMENTOINTI	AINEISTON HYÖDYNTÄMINEN
ALOITUS	helmi- maaliskuu 2019	Kehittämistutkimuksen suunnittelu ja ongelmien pohtiminen.	Tutkimuspäiväkirja, opinnäytetyön suunnitelma	Kehittämistutkimuksen vaiheiden hahmotus ja kysymysten mietintä
		Palaveri päiväkodissa, yhteistyöstä sopiminen ja luvat.	Hankeistamissopimus, tutkimuslupa.	Tehtävien jako, alkuun pääseminen
SUUNNITTELU	huhti- toukokuu 2019	Alkukartoitus-kyselyn suunnittelu, teko ja lähettäminen asiakkaille.	Webropol, raportti	Asiakaslähtöisyyden huomioiminen toiminnassa
	kesä- heinäkuu 2019	Alkukartoitus-kyselyn tuloksiin tutustuminen ja sieltä kehittämistä edistävän aineiston poimiminen.	Tutkimuspäiväkirja, raportti	Toiminnan suunnittelun runko ja keskeiset kehittämistarpeet
ESIVAIHE	elo- syyskuu 2019	Vanhempainryhmän mainonta ja kyselytulosten esittely päiväkodin vanhempainillassa	Tutkimuspäiväkirja	Motivointi toimintaan osallistumiseksi
		Kutsun teko vanhempainryhmän kokoukseen ja jakaminen.	Raportti, tutkimuspäiväkirja	
TYÖSTÖ		Päiväkodin henkilökunnan kanssa vanhempainryhmän tapaamisen suunnittelu.	Tutkimuspäiväkirja, raportti	Resurssit selville ja vastuunjako kokouksessa.
		Vanhempainryhmän ensimmäisen tapaamisen toteuttaminen ja siellä learning cafe -menetelmä.	Tutkimuspäiväkirja, raportti, kartongit, muistiinpanovihko	Jatkuva arviointi kehittämistyön onnistumisesta ja edelleen kehittämisen tarpeista. (läpi koko kehittämistyön)
ARVIOINTI	loka- marraskuu 2019	Vanhempainryhmän tapaamisesta nousseiden ajatusten ja tiedon arviointi päiväkodin henkilökunnan kanssa	Muistiinpanovihko, muistio	
VIIMEISTELY		Vanhempainryhmään osallistumiseen kannustavan julisteet teko ja päiväkotien vieni	Raportti	Motivoida vanhempia osallistumaan vanhempainryhmän toimintaan jatkossakin.

Kehittämistyön luonne voi kärsiä, mikäli toimintaa strukturoidaan ja jaetaan vaiheisiin liian tiukasti. Tämän vuoksi kokonaiskuvan hahmottaminen ja hallinta ovat tavoitteellisen kehittämistyön edellytys. (Kirjonen 2006, 124.) Selkeytimme työmme rakennetta kaaviolla, mutta kokonaiskuva ja vaiheiden sidonnaisuus toisiinsa ovat olleet meille selkeät läpi kehittämistyöprosessin siten, että kokonaiskuvan hallinta ja rajaukset ovat säilyneet.

Idea kehittämistyöhön lähti todetusta ongelmasta, josta olimme saaneet tietää. Kehittämistyön ideoinnin ja suunnittelun tuloksena kirjoitimme opinnäytetyön suunnitelman, minkä jälkeen haimme tutkimusluvan ja solmimme hankeistamis-sopimuksen. Tutkimuksen alussa halusimme selvittää, mitkä asiat ovat niitä, jotka saavat huoltajat lähtemään illalla päiväkodille sen sijaan, että he viettäisivät esim. koti-iltaa. Nämä asiat koskevat siis ns. houkuttelevuutta, kuten kahvitusta, lastenhoitoa tilaisuuden ajaksi, ajallista sopivuutta ja kestoä.

Toiseksi selvitimme, millaisia asioita ryhmän toiminnalta halutaan. Haluavatko huoltajat esimerkiksi keskustella yleisesti varhaiskasvatuksen sisällöistä, kuunnella esitystä tietyistä kasvatuksen tai kasvun vaiheista, kokea jotain toiminnallista, tehdä rentoutusharjoituksia, saada tietoa alueellisista palveluista vai jotain muuta. Nämä kaksi kysymystä, houkuttelevuudesta ja toiveista toiminnan suhteen, veivät meitä kohti uudenlaisen vanhempainryhmämallin suunnittelua.

Valitsimme esikartoituksena toimivaan kyselyyn Webropol-tutkimustyökalun, jota hyödyntäen laadimme tarkoituksenmukaisen kyselyn. Aluksi kartoitimme, mitä kaikkea haluaisimme tietää kyselyyn osallistujilta. Kyselyn muotoutuessa turhat kysymykset jäivät pois ja olemassa olevat tarkentuivat, jolloin saimme vastauksen juuri siihen, mihin tarvitsimmekin toiminnan kehityksen kannalta. Kysely koostui lopulta 15 kysymyksestä. Mietimme kunkin kysymyksen kohdalla, miten kysymyksen vastaajan olisi miellyttävintä vastata kyseiseen kysymykseen ja vaihtelimme kysymysten tyyliä graafisista asteikoista strukturoituihin ja avoimiin kysymyksiin. Kyselytutkimuksen tarkoituksena oli kartoittaa osattomuuden syitä sekä osallisuuden kannustavia tekijöitä. Halusimme myös tietää, millaista vanhemmuutta tukevaa toimintaa kohdepäiväkodin vanhemmat vanhempainryhmätoiminnalta halusivat. Kysymykset muotoutuivat näiden käsitteiden sijaan kuitenkin käytännön asioiden kautta, jotta vanhemmilla olisi mahdollisimman samanlainen käsitys kysyttä-

västä aiheesta. Tätä kutsutaan operationalisoinniksi, jolloin teoreettinen käsite muunnetaan mitattavaksi, käytännönläheiseksi asiaksi, jonka tutkittava ilman erillistä käsitteen avaamista ymmärtää (Ahola 2011).

Lähetimme kyselyt kohdepäiväkodin ryhmiin ja pyysimme ryhmien työntekijöitä välittämään kyselyn eteenpäin vanhemmille. Näin sähköposteissa näkyi samalla, että viestit olivat tulleet päiväkodilta, eivätkä sen vuoksi oletettavasti päätyneet vahingossa roskaposteihin. Kysymysten avulla halusimme selvittää, miksi päiväkodin vanhempainryhmässä on niin vähän vanhempia ja miten useammat heistä saataisiin innostumaan mukaan toimintaan.

Lähetimme kyselyn sähköpostilla yhteensä viiteen päiväkotiryhmään saatekirjeen (Liite 1) kanssa. Halusimme, että jokaisella kohdepäiväkodin lapsen huoltajalla olisi mahdollisuus vastata kyselyyn, koska olimme kiinnostuneita kaikkien mielipiteistä. Jätimme päiväkodin ryhmistä ulkopuolelle kuitenkin kaksi ryhmää; Esiopeutusryhmän sekä varahoitoryhmän. Otannan ulkopuolelle jättämisen syy on näiden ryhmien lasten ja heidän huoltajiensa kuulumattomuus kohdepäiväkotiin enää sillä kaudella, millä vanhempainryhmätoiminta alkaa. Kohdistimme kyselyn siis ainoastaan niiden lasten huoltajille, jotka oletettavasti jatkavat kohdepäiväkodin palvelujen piirissä kaudella 2019-2020.

Kyselyn tulokset saatuamme analysoimme huoltajilta tullutta tietoa. Näiden pohjalta aloimme hahmottelemaan vanhempainryhmän toimintaa ja sen sisältöjä. Saimme suunniteltua toiminnalle sellaisen pohjan, joka antoi toiminnalle selkeät raamit. Toiminnan sisältöjen hahmottuessa aloimme pohtimaan, miten pystyisimme jakamaan tietoisuutta toiminnasta ja päädyimme henkilökohtaiseen tiedottamiseen.

Päiväkodilla oli syksyllä vanhempainilta, jonne menimme puhumaan keväällä toteutetun kyselyn tuloksista ja kertomaan vanhempainryhmätoiminnasta ja sen tarkoituksesta. Teimme vanhempainryhmän ensimmäiseen kokoukseen kutsun (liite 2), jonka esittelimme vanhempainillassa. Seuraavalla viikolla kutsut jaettiin sähköpostitse vanhemmille, sekä tulostettiin päiväkodin ryhmien seinille. Olimme koko kehittämistoiminnan ajan yhteistyössä kahden päiväkodin edustajan kanssa, jotka osallistuivat tiedon välittämiseen vanhemmille ja keskusteluun aiheesta vanhempien kanssa päiväkodin arjessa.

Ennen vanhempainryhmän ensimmäistä kokoontumista pidimme palaverin päiväkodin edustajien kanssa. Suunnittelimme kokouksen sisältöjä tarkemmin ja pohdimme, ovatko käytössä olevat resurssit tarvetta vastaavia. Yhteisten keskustelujen jälkeen löysimme sopivan ja monipuolisen kokousrungon, joka huomioi huoltajien toiveet ja ajatukset.

Lopulta pääsimme toteuttamaan vanhempainryhmän kokouksen. Itse toiminta liittyi moneen eri asiaan, kuten vanhemmuuden tukemiseen, vanhempien osallistamiseen varhaiskasvatuksen toiminnan ja kasvatuksen tavoitteiden suunnitteluun, yhteisöllisyyden lisäämiseen ja yhteistyön kehittämiseen. Toiminnallisen osuuden tutkimuskysymykset ovat siis melko laajoja ja vaativat hyvää ja monipuolista teoriaa pohjalle. Toisaalta sitä, mitä nousee toiminnan keskiöön huoltajien puolelta, ei voitu ennustaa. Emme kuitenkaan uskoneet, että mikään edellä mainituista aihealueista rajautuisi ulkopuolelle, vaikka toiminta olisikin keskittynyt enemmän vain yhteen osa-alueeseen, kuten rentoutushetkiin, sillä jo rentoutushetket tukevat edellä mainituista osa-alueista lähes kaikkia. Tärkeänä pidimme vanhempainryhmän kokouksen sisällön ja tunnelman saavuttaminen sellaiseksi, minne huoltajat ovat motivoituneita tulemaan myös jatkossa. Vanhempainryhmän kokouksen sisällöstä kerromme myöhemmin tässä opinnäytetyössämme. Saimme toimintaan sisällytettyä sekä vanhemmilta nousseita ajatuksia, että kehittämisen kannalta oleellisia kehittämistyötä edistäviä elementtejä, kuten learning cafe -toiminnan.

Kehittämistyöhön kuuluvaa arviointia on vaikea eritellä kuuluvaksi vain johonkin vaiheeseen, sillä arviointia tehtiin koko opinnäytetyöprosessin ajan. Vanhempainryhmän tapaamisen lopulla keskustelussa vanhempien sekä erikseen päiväkodin edustajien kanssa, saimme kuitenkin tärkeää tietoa siitä, mikä koettiin hyväksi ja asioista, joita tulisi kehittää edelleen. Lopullista arviointia prosessista kävimme keskustellen keskenämme muiden yhteistyötahojen kanssa käytyjen keskustelujen jälkeen.

Saimme Viestintä ja media sosiaalialalla -opintojaksolla tehtäväksi tuottaa mielipide-esitys itselle tärkeäksi koetusta aiheesta. Halusimme yhdistää opinnäytetyöhömme tämän tuotoksen, joka oli vanhempainryhmään osallistumiseen kannustava juliste. Julisteessa (liite 3) on pieni poika isänsä sylissä ja kuvan vieressä teksti; ”Vanhempi, käytä oikeuttasi osallistua lapsesi lapsuuteen – vanhempainryhmässä

voit vaikuttaa”. Lahjoitimme julisteen päiväkodille koossa 30x40, ja se on nyt siellä kannustamassa vanhempia toimintaan jatkossa.

7.2. Tutkimusmenetelmät

Ensin oli selvitettävä, miksi huoltajat eivät olleet lähteneet vanhempainryhmän toimintaan mukaan, millaisia ennakkokäsityksiä heillä ryhmästä oli sekä millainen toiminta houkuttelisi osallistumaan. Katsoimme, että tämän selvittämiseen tehokain keino olisi Webropol- kyselyn lähettäminen vanhemmille päiväkodin kautta.

Lomakehaastattelu tai **lomakekysely**, johon Webropol-kyselyn voi rinnastaa, liittyy Tuomen ja Sarajärven (2002, 87) mukaan yleensä kvantitatiiviseen eli määrälliseen tutkimukseen, sillä kyselyjen tuloksista saadaan spesifiä tietoa tutkittavasta asiasta ja on muodoltaan hyvin strukturoitu. Kyselyjen muotoina Hirsjärvi ym. (2000, 183) mainitsevat kaksi päätyyppiä, jotka ovat postikysely ja kontrolloitu kysely. Postikyselyn pääpiirre on lomakkeiden lähettäminen postimaksettuine paluukorineen ja kontrolloidun kyselyn tunnuspiirteenä taas on informoitu kysely. Informoidun kyselyn etuna on, että tutkija jakaa lomakkeet henkilökohtaisesti samalla ohjeistaen lomakkeen täytössä, jolloin pieni keskustelu lomakkeesta on mahdollista. Henkilökohtaisesti tarkistetussa kyselyssä tutkija postittaa lomakkeet, mutta kerää ne henkilökohtaisesti.

Kyselylomakkeiden hyötynä on Hirsjärven ym. (2000, 182) mukaan suuren aineiston saavuttaminen suhteellisen pienellä vaivalla ja sen analysointi voidaan hoitaa nopeasti erilaisilla tietokoneohjelmilla, mikäli lomake on huolellisesti laadittu. Haittoiksi Hirsjärvi ym. (2000, 182) mainitsevat, ettei vastaajien väärinymmärryksiä ja suhtautumista kyselyyn pysty arvioimaan ja yleinen vastaajakato on mahdollinen, mikäli kyseessä on postitettu kysely. Väärinymmärryksiä pyrimme välttämään asettamalla kysymykset hyvin selkeiksi ja tarpeen vaatiessa avaamaan vastausvaihtoehtoja useammalla sanalla.

Laadullisen kyselyn pystyy Hirsjärven ym. (2000, 182) mukaan tekemään vain silloin, kun tutkija on hyvin perehtynyt aiheeseensa ja osaa laatia sellaiset kysymykset, jotka vastaavat suoraan tutkittavaan aiheeseen. Kyselyn valinta aineistonke-

ruumenetelmäksi kannattaa Hirsjärven ym. (2000, 166–173) mukaan silloin, kun tutkimusongelman teoria tunnetaan tarpeeksi hyvin ja lomakkeeseen on mahdollisuutta laatia kysymyksiä, jotka ovat yksiselitteisiä ja hyvin kohdennettuja. Kyselynä toteutettavassa aineistonkeruussa on huomioitava myös, kuinka iso aineisto on tarpeellinen. Kokonaistutkimuksessa kysely lähetetään kaikille, joita kysely koskee, mutta usein pienemmissä tutkimuksissa on järkevämpää tutkia perusjoukkoa ja valita tästä edustava otos joko yksinkertaisella satunnaisotannalla, ositetulla otannalla, systemaattisella otannalla tai ryväotannalla, riippuen millaisia asioita tutkitaan. Se, miten hyvä yleistettävyyttä tuloksilla on, riippuu taas otannan koosta. (Hirsjärvi ym. 2000, 166–167). Kohdistimme kehittämistutkimukseemme liittyvän alkukartoitusta varten tehdyn kyselyn vain niille vanhemmille, jotka oletettavasti kuuluvat kohdepäiväkodin asiakkaisiin tulevan kauden aikana. Kyselyssämme oli niin suljettuja kuin avoimiakin kysymyksiä, ettemme olisi sulkeneet pois sellaisia vastausvaihtoehtoja, joita emme olisi itse osanneet ajatella.

Päiväkirjan käyttö aineistonkeruumenetelmänä on Hirsjärven ym. (2000, 204–206) mukaan kuin itse suunnitellun kyselylomakkeen täydentämistä omalla tyylillä ja avoimesti. Tutkimuskysymykset voivat päiväkirjassa olla joko tiukasti määriteltäviä ja strukturoituja tai hyvinkin avoimia. Avoin tapa mahdollistaa täyttäjän vapauden kirjata päiväkirjaan asioita, joita hän pitää tärkeänä tutkimuksen kannalta. Opinnäytetyössämme päiväkirjaan oli dokumentoitu tutkimuksen varrelta kaikkea mahdollista tietoa eri vaiheista, kuten muistiinpanoja, havaintoja ja etenemistä. Hirsjärvi ym. (2000, 205) huomauttavat, että päiväkirja-aineiston analysointi saattaa olla vaativaa, koska aineisto voi olla hyvin strukturoimatonta, jolloin tietoa päiväkirjassa on laajalti. Omaan päiväkirjaamme kirjoitimme asioita kootusti ja lajitellusti, sillä halusimme sen olevan helposti käytettävä työväline koko prosessin ajan. Sisällytimme tutkimuspäiväkirjan aineistoiksi myös eri palaverien muistiot ja kokouksista tekemämme muistiinpanot.

Vanhempainryhmän edelleen kehittämistä varten valitsimme kokouksen loppuun tiedonkeruuksi **learning cafe** -menetelmän. Suomenkieliseltä nimeltään oppimiskahvila on toimintatapa, jolla kerätään ja luodaan yhteistä tietoa ennalta määritellyistä aiheista. Aiheet kirjoitetaan ylös ja sijoitetaan eri pöydille kirjaamisvälineiden kanssa. Paikalla olevat ihmiset jaetaan pienempiin ryhmiin, joiden on tarkoitus

käydä vuorotellen jokaisen pöydän äärellä keskustelemassa kustakin aiheesta, sekä kirjata ajatukset pöydillä oleviin papereihin. Kun kaikki ryhmät ovat käyneet jokaisella pisteellä, kokoonnutaan yhteen ja käydään kustakin aiheesta nousseet ajatukset yhdessä keskustellen läpi. (Noponen 2017.)

Salonen ja Eloranta ym. (2017, 58) pitävät kehittämistoiminnassa tärkeänä osallistavaa tiedonhankintaa. Heidän mukaansa ihmiset motivoituvat kehittämistoimintaan paremmin silloin, kun heidän näkemyksiään kuullaan ja he saavat mahdollisuuden vaikuttaa. Learning cafe on osallistava tiedonhankintamenetelmä, joka tuottaa tietoa siitä, miten ja mitä täytyy kehittää. Pidimme learning-cafe hetken mukautettuna osallistujamäärään. Olimme miettineet valmiiksi kolme aihetta ja paikalle tuli kolme vanhempaa. Kullekin aiheelle oli siis vain yksi osallistuja kerrallaan, jolloin hetkessä ei syntynyt keskustelua. Keskustelimme aiheista kuitenkin lopuksi yhdessä, jolloin kirjattavaa tuli kullekin paperille vielä lisää.

Havainnointia käytimme tutkimusmenetelmänä vanhempainryhmän kokoontumisessa learning cafen aikana. Olimme listanneet itsellemme ylös asioita, joita havainnoisimme, mutta samalla keskittyen osallistuvaan havainnointiin olemalla osana ryhmän toimintaa.

Hirsjärvi (2000,199–204) esittävät havainnoinnin työläänä tutkimusmenetelmänä, jolla saadaan kuitenkin suoraa ja välitöntä tietoa siitä, mitä tai miten ihmiset oikeasti ovat. Opinnäytetyössämme käytimme sekä systemaattista havainnointia että osallistuvaa havainnointia. Hirsjärvi ym. (2000, 202–203) kuvasivat systemaattisen havainnoinnin tapahtuvan esimerkiksi luonnollisessa tilassa, kuten päiväkotiryhmässä ja olevan luokiteltu erilaisiin luokitteluskeemoihin. Havainnoinnin tueksi siis käytetään erilaisia lomakkeita ja tukirunkoja, että havainnointi keskittyisi spesifisti näihin osa-alueisiin ja havaintojen merkitseminen ylös olisi helpompaa. Saaranen-Kauppinen ja Puusniekka (2006) täydentävät, että strukturoidun havainnoinnin pohjalla tulisi olla riittävästi tietoa tutkittavasta aiheesta, jotta havainnointi keskittyisi näihin jo ennalta määriteltyihin aiheisiin. Havainnoinnissa pidimme mielessämme niitä asioita, jotka alkukartoituksessa koettiin vanhempien osalta tärkeiksi toiminnan houkuttelevuuden kannalta. Meillä oli myös kirjattuna paperille toiminnan runko ja teemat sekä otsakkeiden alla tilaa huomioiden kirjaamiselle.

Osallistuvassa havainnoinnissa (Hirsjärvi ym. 2000, 203) tutkija osallistuu toimintaan pyrkien tutkittavan ryhmän yhdeksi jäseneksi. Näin ollen osallistuva havainnoija tekee havaintoja toiminnassa eikä pysty kirjaamaan havaintojaan ylös, vaan tekee sen tuokion jälkeen. Teimme muistiinpanoja silloin, kun se ei häirinnyt havainnointia tai muutoin haitannut osallistumistamme toimintaan. Kirjaamista helpottivat läsnä olleet päiväkodin edustajat, jotka myös osallistuivat toiminnan ohjaukseen.

Havainnointia aineistonkeruumenetelmänä Tuomi ja Sarajärvi (2002, 93–94) kuvaavat tärkeäksi laadullisessa tutkimuksessa mutta yksinään käytettynä haasteelliseksi analysoida ja toisaalta hyvin tuottoisaksi käytettäessä jonkin muun menetelmän rinnalla, joskin kovasti työtä aiheuttavaksi. Tuomi ja Sarajärvi (2002, 95) kuvaavat osallistavan havainnoinnin olevan tyypillinen tutkimusmenetelmä toiminnallisissa kehittämistöissä, sillä yhdessä kokemuksen kautta tullut tieto opettaa ja vie positiiviseen muutokseen sekä tutkijan että tutkittavan ryhmän.

8. KEHITTÄMISTYÖN TULOKSET: KEHITTÄMISEN KOHTEET JA OSALLISTAVA TOIMINTA

8.1. Kyselystä nostetut, alustavat kehittämiskohteet

Lähetimme kyselyn vanhemmille 8.5.2019 ja annoimme heille kolme viikkoa aikaa vastata kyselyyn. Laitoimme viimeisellä viikolla muistutuksen kyselyyn vastaamisesta, jolloin saimme vielä 8 vastausta lisää. Sähköpostia lähetettiin n. 80 perheelle ja Webropol-kyselyymme vastasi yhteensä 25 päiväkotilapsen vanhempaa. Kyselyyn vastanneista 25 ihmisestä 21 oli naisia ja neljä miehiä. Heistä 17:lla oli yksi lapsi kyseisessä päiväkodissa, kuudella heistä kaksi ja kahdella kolme tai useampi lapsi.

Vain yksi vastanneista oli osallistunut lähiaikoina vanhempainryhmän kokoukseen ja kolme oli osallistunut joskus vanhempainryhmän kokoukseen, mutta siitä oli jo pidemmän aikaa. Viisi vastaajista ei ollut osallistunut sen takia, että he olivat olleet vasta niin vähän aikaa päiväkoti-ikäisen vanhempana. Neljä ei ollut osallistunut toimintaan, koska he eivät olleet kokeneet asiaa omaksensa, ja 12 ei ollut osallistunut muusta syystä.

Kysyessämme millaisia mielikuvia, ajatuksia tai kokemuksia vanhemmilla on vanhempainryhmän toiminnasta, saimme seuraavanlaisia vastauksia:

Suunnittelu, laajaa tietoa palveluista ja viriketoiminnasta.

Ei mitään mielikuvaa koko ryhmästä.

Hyvää, tarpeellista ja tärkeää toimintaa, oma aika ei kuitenkaan riitä tulla tähän mukaan.

Se, että vaikea saada ihmisiä mukaan... mutta olen nähnyt, että josakin päin se toimii, vanhempainryhmä on aktiivinen ja vanhemmista suurin osa aktiivisesti ja innokkaasti osallistuu sen järjestämiin tapahtumiin.

Ei juuri mitään, koska en ole koskaan nähnyt minkään vastaavan ryhmän toimintaa.

Ovat järjestäneet tapahtumia.

Ei mielikuvia.

Ideoi toimintaa ja tapahtumia, on yhteistyössä päiväkodin kanssa.

En näe sille hirveästi tarvetta.

Seuraavissa kysymyksissä aloimme kartoittamaan mahdollisia syitä olla osallistumatta toimintaan ja seuraava kysymys oli, miten tärkeänä he pitivät vanhempainryhmän toimintaa. Pyysimme heitä valitsemaan numeroarvosanan yksi ollessa ”en pidä toimintaa lainkaan tärkeänä” ja viisi ollessa ”pidän toimintaa todella tärkeänä”. Vain yksi vastaajista ei pitänyt toimintaa lainkaan tärkeänä ja kaksi vastaajista pitivät toimintaa todella tärkeänä. Muut vastaukset jäivät näiden kahden vaihtoehdon väliin. Kuitenkin lähes puolet valitsi numeroarvosanan neljä, sen ollessa ”pidän toimintaa tärkeänä”.

Tämän jälkeen kysyimme, onko vanhemmalla kiinnostusta osallistua vanhempainryhmän toimintaan. Eniten vastauksia (10 kpl) sai numeroarvosana kaksi, arvon yksi ollessa ”en ole lainkaan kiinnostunut” ja viiden ollessa ”olen todella kiinnostunut”. Viisi vastaajaa valitsivat tähän numeroarvosanan yksi, ”en ole lainkaan kiinnostunut”.

Kysyimme myös, mikä kellonaika heidän mielestään olisi paras vanhempainryhmän kokoukselle. Puolet vastaajista pitivät kello kuuden aikaa sopivimpana ja kolmannes kello seitsemää. Ennen kuutta vanhempien oli selvästi hankalampaa ehtiä paikalle ja tämä on ymmärrettävää ajatellen, että monet pääsevät töistä vasta neljältä.

Kysyessämme, millaista toimintaa ja sisältöä toivoisit vanhempainryhmän kokouksiin, saimme ”en osaa sanoa”-, ja ”en tiedä” -vastausten seasta joitain hyviä vinkkejä toiminnan kehittämiseksi:

Kuulla miten lasten arki sujuu.

että aiheet olisi ennalta määrättyjä ja esityslista olisi kutsun mukana. Keskustelua ja ajatustenvaihtoa vanhempien/henkilökunnan välillä.

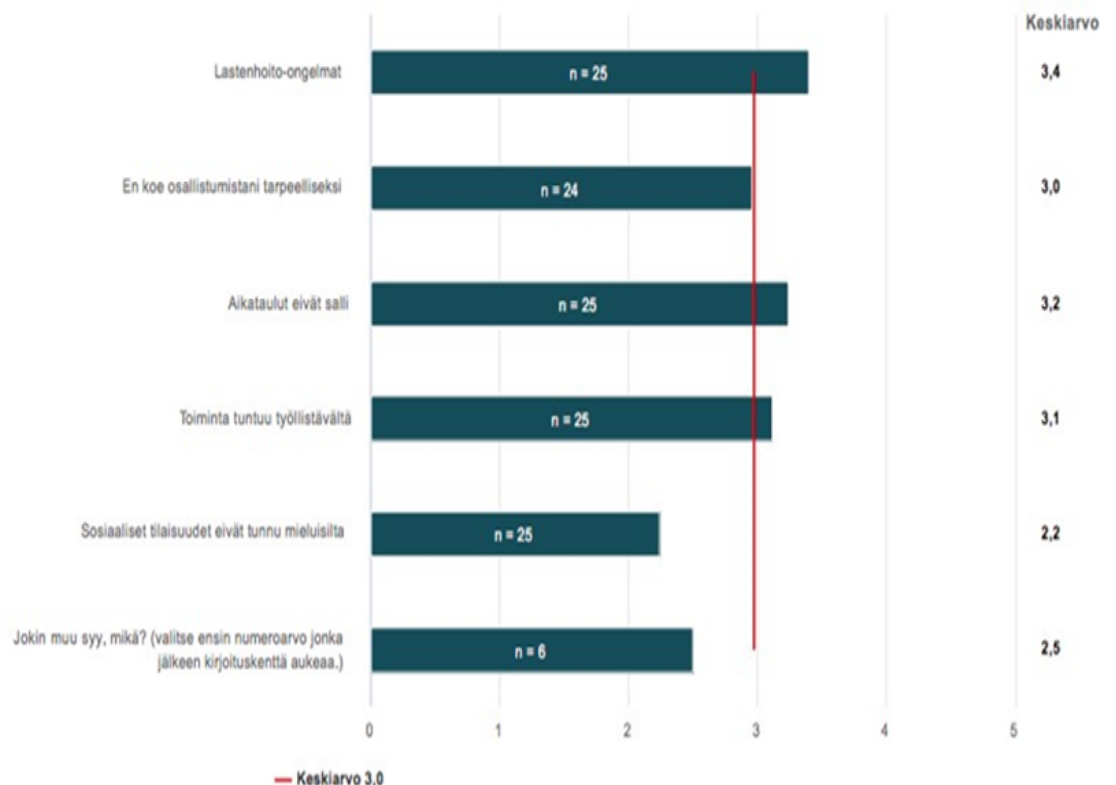
Pihaseikkailu, jossa lapsille tempurata ja kasvomaalaus, samalla kioskilla vanhemmille & lapsille.

Kirppistapahtuma... samalla lapsille vaikka satunurkka tai askartelutuokio/leffailta, Vanhempi-lapsi jumppa.

Kysyessämme, mitkä seikat vaikuttavat mahdollisuuksiin osallistua vanhempainryhmän kokoukseen (Kuvio 2), suurimmaksi esteeksi ilmoitettiin lastenhoito-ongelmat. Viisi vastaajaa valitsi tähän arvon ”vaikuttaa todella paljon”. Toiseksi suurimmaksi esteeksi ilmoitettiin hankaluudet aikataulujen kanssa ja kolmanneksi eniten koettiin, että toiminta tuntui vastaajista työläältä.

9. Arvioi, miten seuraavat asiat vaikuttavat mahdollisuuksiisi osallistua vanhempainryhmän kokouksiin, nro 1 ollessa ei lainkaan vaikutusta ja nro 5 ollessa vaikuttaa todella paljon.

Vastaajien määrä: 25

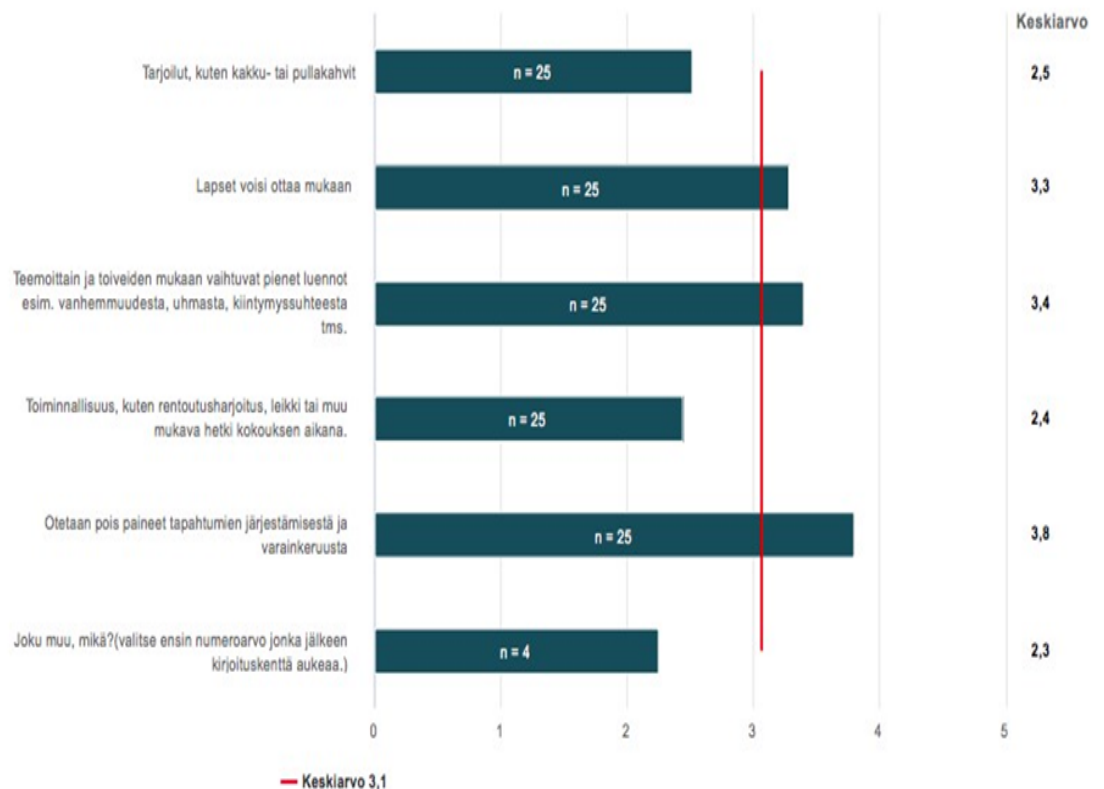

Kuvio 2. Osallistumista estävät tekijät

Kysyessämme, mitkä asiat houkuttelisivat vanhempia osallistumaan vanhempainryhmän toimintaan (Kuvio 3), eniten houkuttelevaksi koettiin se, että vanhempainryhmältä otettaisiin paineet pois tapahtumien järjestämisestä ja varainkeruusta. Kolmannes valitsi tähän arvon viisi, sen ollessa ”erittäin houkutteleva”. Toiseksi eniten vastaajat valitsivat erittäin houkuttelevaksi teemoittain ja toiveiden mukaan vaihtuvat pienet luennot esimerkiksi vanhemmuudesta, uhmasta tai kiintymyssuhteesta. Kolmanneksi eniten vastaajia houkutteli se, että lapset voisi ottaa mukaan kokoukseen.

10. Arvioi miten paljon seuraavat asiat houkuttelisivat osallistumaan vanhempainryhmän toimintaan, nro 1 ollessa ei lainkaan houkutteleva ja nro 5 ollessa erittäin houkutteleva.

Vastaajien määrä: 25

Kuvio 3. Osallistumista edistävät tekijät

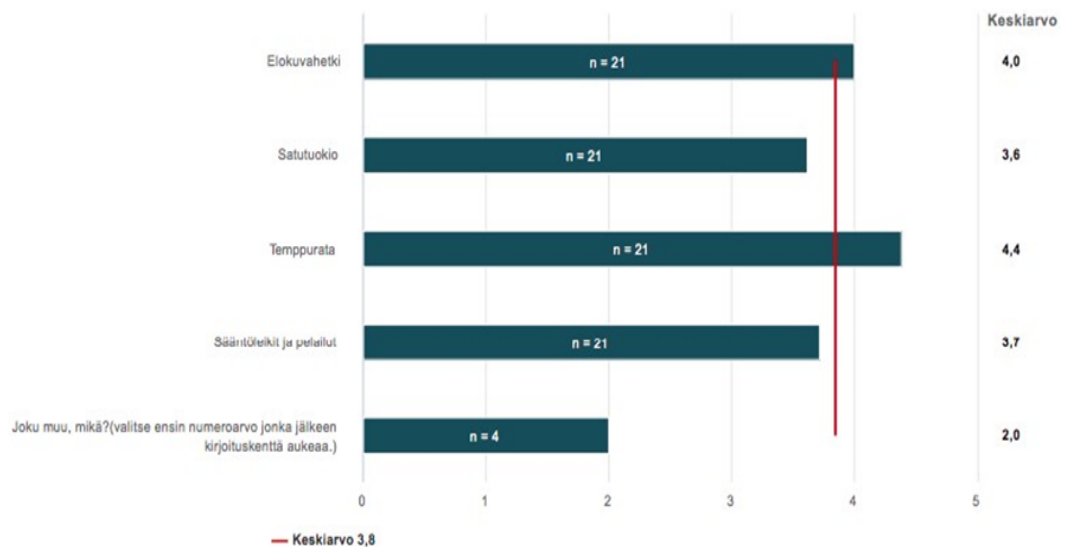
Suurin osa vastasi, että haluaisi vanhempainryhmän kokoukset järjestettävän päiväkodilla. Joka kolmas piti kirjastoa ja vaihdellen eri paikoissa pidettäviä tapaamisia kiinnostavina ja neljännes kannatti puistoissa tai muissa ulkotiloissa tapaamista.

Kysyessämme, olisivatko vanhemmat kiinnostuneita sellaisesta vanhempainryhmän toiminnan mallista, jossa vanhempien kokouksen aikana lapsille järjestettäisiin omaa toimintaa tai lasten kokous, lähes puolet valitsi vaihtoehdon ”kyllä”, lähes puolet ”ehkä” ja ainoastaan kaksi vastasi, että eivät olleet kiinnostuneita tällaisesta toimintamuodosta.

Edelliseen kysymykseen ”kyllä”- vastauksen antaneilta kysyimme lisäksi, millaisesta toiminnasta he uskoisivat lasten olevan kiinnostuneita vanhempainryhmän kokouksen aikana (Kuvio 4). Eniten kannatusta sai tempurata ja toiseksi eniten elokuvahetki. Myös muita aktiviteettejä oli kannatettu tasaisesti ja avoimessa kentässä oli ehdotus askartelusta.

13. Jos vastasit edelliseen kyllä, millaisesta toiminnasta uskot lasten kiinnostuvan? Arvioi kiinnostavuutta nro1 ollessa ei lainkaan kiinnostava ja nro5 ollessa erittäin kiinnostava.

Vastaajien määrä: 21

Kuvio 4. Lapsille mielekästä ohjelmaa vanhempainryhmän ajaksi.

Kyselyn lopussa tiedustelimme, miten usein vanhemmat haluaisivat, että vanhempainryhmän kokouksia pidettäisiin. Kolmannes oli sitä mieltä, että joka toinen kuukausi olisi sopiva. Vaihtoehdot joka kolmas kuukausi ja kaksi kertaa vuodessa saivat yhtä paljon kannatusta, ja vain joka kymmenes oli sitä mieltä, että kokouksia olisi hyvä pitää kerran kuukaudessa.

Lopuksi kysyimme vielä, millaisia kehitysehdotuksia heillä olisi vanhempainryhmän toimintaan ja siihen vastasi kolme henkilöä seuraavasti:

Että niitä olisi ☺

En tiedä millaista ohjelma on nyt. Kiinnostaisi esimerkiksi varainkeruutapahtuman järjestäminen koko perheen vapputapahtuman muodossa. Lapualla on palolaitoksen vappu, Seinäjoella ei ole mitään vastaavaa.

Itse aloitan lapsille lukemisen päiväkodilla 15.5.2019.

8.2. Vanhempainryhmätoiminnan suunnittelu, mainonta ja toteutus

Kävimme keskusteluja alkukartoituksessa nousseista asioista ja aloimme suunnitella vanhempainryhmän ensimmäistä kokoontumista näiden pohjalta. Nostimme keskiöön sellaiset asiat, joista vastaajat olivat melko yksimielisiä. Ajankohtana kello kuusi sai eniten kannatusta ja koska toiminnalta toivottiin tasaisesti kaikkea ehdottamaamme, kokosimme ohjelmaan keskustelun lisäksi toimintaa ja kahvihetken.

Kun olimme koonneet alkukartoituksen pääkohdat ja suunnitelleet alustavaa runkoa toiminnalle, sovimme päiväkotiin palaverin, johon meidän lisäksi osallistuivat vanhempainryhmän päiväkodin edustajat. Palaverissa tutustuttiin toiminnan kehittämisen kannalta oleellisiin alkukartoituksen tuloksiin sekä valmistelevaamme ohjelmarunkoon. Keskustelimme näistä asioista ja mietimme, millainen toiminta toisi kaikille vanhemmille osallisuuden tunteen niin, ettei kenellekään tule paineita astua oman mukavuusalueensa ulkopuolelle. Tämän jälkeen suunnittelimme vanhempainryhmän kokouksen vaiheet sekä sovimme vastualueet ja käytännöt.

Kun toiminnan suunnittelu oli valmis, teimme vanhempainryhmän kokouskutsun (Liite 2), jonka välitimme päiväkodin yhteyshenkilöille. Kävimme syyskuun alussa pidetyssä vanhempainillassa puhumassa tulevasta vanhempainryhmätoiminnasta tutkimustulosten kautta sekä esittelemässä sen tarkoitusta laatimamme kutsun pohjalta. Kutsu välitettiin päiväkodin puolesta vanhempien sähköposteihin vanhempainillan jälkeen.

Vanhemmista koostuvaa ryhmää ohjasi yhden opiskelijan lisäksi yksi päiväkodin edustaja. Lapsille ohjatusta toiminnasta vastasi samoin yksi opiskelija ja yksi päi-

väkodin edustaja, josta tarkemmin seuraavassa alaluvussa. Vanhempainryhmätoimintaan mukaan haluavia vanhempia ilmoittautui päiväkodin henkilökunnalle yhteensä kahdeksan, joista ensimmäiseen tapaamiseen pääsi osallistumaan kolme.

Aloitimme kokoontumisen kahvi- ja omenapiirakkatarjoilulla ja toisiimme tutustumalla. Vapaan keskustelun aikana vanhemmat keskustelivat vaikeistakin asioista saaden vertaistukea ja kannustaen toinen toistaan osallistumaan keskusteluun. Puheeksi nousi myös sosiaalisia ongelmia ja sosiaalipalvelujen toimivuuden pohdintaa, joten sosionomin tarpeellisuus vanhempainryhmän ohjauksessa tuli konkreettisesti esille. Tunnelma oli heti avoin ja hyväksyvä. Keskustelussa todettiin vanhempainryhmän olevan hyvä keino saada vertaistukea omaan vanhemmuuteensa, luoda sosiaalisia kontakteja, luoda yhdenvertaisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä vaikuttaa varhaiskasvatuksen sisältöön.

Kun keskustelu alkoi luontaisesti hiljentyä, ryhdyimme käymään läpi keväällä olleen vanhempainryhmäkyselyn tulosten pääkohtia. Keskustelimme siitä, että suurin osa kyselyyn vastanneista piti toimintaa tärkeänä, mutta samalla lähes yhtä suuri osa vastanneista ei ollut valmiita osallistumaan toimintaan. Tämä herätti paljon keskustelua nykyajan kiireellisyydestä mutta toisaalta siitä, että yhden tunnin mittainen varhaiskasvatuksen toimintaan osallistuminen kuukauden tai kahden sisällä ei pitäisi olla mahdoton toteuttaa, varsinkaan, kun nykyään myös lapset voisivat osallistua samaan aikaan oheistoimintaan.

Tulosten tarkastelun ja vilkkaan keskustelun jälkeen pidimme pienen hengähdystauon leikkimielisen puuhastelun parissa. Vanhemmat saivat keksiä ja kirjoittaa papereilleen kolme lempieläintään paremmuusjärjestykseen ja syyt, miksi kyseiset eläimet olivat mieluisia. Tämän jälkeen vanhemmille kerrottiin, että ensimmäisestä eläimestä mieleen tulleet adjektiivit kuvasivat kirjoittajansa ihanneminää. Toisen eläimen adjektiivit kuvasivat puolestaan sitä, millaisena muut näkevät kirjoittajan ja kolmas edusti eniten todellisuutta. Vanhemmista leikki oli hauska ja he saivat kertoa tuloksistaan oman halunsa mukaan. Kukaan vanhemmista ei jakanut tuloksiaan kokonaisuudessaan, mutta jakoivat muille osan leikkimielisistä tuloksista; joku ihanneminästään, toinen todellisuudesta. Leikistä juontuva keskustelu oli avointa, viihdyttävää sekä ryhmää toisiinsa tutustuttavaa. Kuvaavat sanat olivat poikkeuk-

setta positiivisia asioita, joiden tarkoitus oli leikin piristävyyden ohella muistuttaa vanhempia heidän voimavaroistaan ja tällä tavalla tukea vanhemmuutta. Keskustelussa vanhemmat totesivatkin asioita toisistaan positiivisessa hengessä.

Leikin jälkeen paneuduimme päiväkodin käytännöistä nouseviin asioihin. Asia, jota päiväkodin puolelta toivottiin vanhempainryhmässä käsiteltävän, oli xylitolipastillien hankkiminen ja varojen kerääminen niiden tilaamiseksi. Päiväkoti ei voi kerätä vanhemmilta rahaa, joten mikäli lapsille halutaan tarjota pastillit päivän aterioiden jälkeen, tulee vanhempien toimittaa pastillit päiväkotiin itse. Vanhempainryhmä keskusteli asiasta rakentavasti ja asia päätettiin hoitaa vanhempainryhmän voimin. Yksi vanhemmista lupasi laatia sähköpostiviestin, jossa vanhemmille tiedotetaan, että rahat tulisi toimittaa lokakuun aikana omien lasten ryhmiin, josta ne kerätään vanhempainryhmän lippaaseen. Seuraavassa kokouksessa katsottaisiin, kuka tilaa pastillit.

Kuva 1. Vanhempainryhmän kokous, syksy 2019.

Siirryimme loppuvaiheessa tutustumaan learning cafe -menetelmän ideaan. Vanhemmille esiteltiin niiden pääaiheet seuraavasti:

- Mikä innostaa osallistumaan vanhempainryhmätoimintaan?

- Mitä tiedollista sisältöä vanhempainryhmän kokouksiin toivotaan?
- Mitä toiminnallista sisältöä vanhempainryhmän kokouksiin toivotaan?

Vanhemmat saivat aikaa pohtia aiheita ja kirjata kartongeille ajatuksiaan. Lopuksi kokosimme kartongit ja kävimme aiheet yksi kerrallaan keskustellen läpi. Ideoita ja ajatuksia tuli paljon ja vanhemmat olivat innokkaasti toiminnan kehittämisessä mukana. Lopuksi sovimme vielä seuraavan kokouksen ajankohdan. Vanhemmilta tiedusteltiin, millaista kokoontumistiheyttä he pitäisivät parhaimpana, ja he olivat yksimielisiä siitä, että kerran kuukaudessa kokoontuminen olisi mukavaa toiminnan käynnistymisen kannalta. Seuraava kokoontuminen sovittiin kuukauden päähän ja kokous päätettiin.

8.3. Learning cafe ja vanhempainryhmän keskusteluista nousseet kehitystoiveet

Learning cafe-menetelmällä kerättyjä aineistoja purettiin keskustelemalla, jolloin ajatuksista muodostui edelleen uusia ajatuksia ja ideoita. Kaikki osallistuivat kehittämiskeskusteluun aktiivisesti ja toiminnalle saatiin luotua sellaiset raamit, jotka syntyivät vanhempien omista toiveista. Aiheet olimme teemoitelleet sen mukaan, millä tavoin vanhempainryhmän toimintaa voitaisiin seuraavilla kerroilla kehittää.

Ensimmäisen teeman aiheena oli ajatukset siitä, mitkä asiat innostavat vanhempia osallistumaan vanhempainryhmätoimintaan. Lasten ja perheiden hyvinvointi ja sen edistäminen koettiin tärkeiksi, samoin päiväkodin asioista ja lasten toiminnasta saatava tieto kiinnosti. Yhteisöllisyys ja toisten vanhempien näkeminen toimivat motivoivina tekijöinä. Vanhemmat keskustelivat myös, miten ryhmään saataisiin entistä enemmän vanhempia mukaan. Sanan levittäminen tutuille vanhemmille ja toistenkin kannustaminen osallistumaan, koettiin tärkeiksi keinoiksi herättää mielenkiintoa. Vanhemmat pohtivat myös mahdollisuutta perustaa päiväkodin vanhempainryhmän omat Facebook-sivut. Tällä tavalla he kokivat voivansa saada mukaan sellaisiakin vanhempia, joiden elämässä sosiaalinen media on tärkeä yhteydenpito- ja tiedotuskanava. Sivujen perustamisesta ei kuitenkaan tällä kerralla

tehty päätöstä, mutta asiaan voidaan palata uudelleen toisella kokoontumiskerralla.

Toisessa teemassa pohdimme, millaisia tiedollisia sisältöjä vanhemmat toivoisivat vanhempainryhmään. Erilaiset luennot koettiin mielenkiintoisiksi ja aihe-ehdotuksia tuli mm. erityislapsista sekä eri ikävaiheiden haasteista ja vinkeistä koostuvista tietokokonaisuuksista. Kävimme läpi erilaisia mahdollisuuksia tällaisille luennoille vanhempainryhmän kokouksien yhteyteen. Varhaiskasvatuksen erityisopettajan hyödyntäminen puhujana koettiin hyväksi ja se sai kannatusta senkin vuoksi, että ulkopuolisille luennoitsijoille maksettavat palkkiot koettiin ongelmallisiksi. Tiedolliseen sisältöön vanhemmat sisällyttivät myös vertaisilta saatavan informaation. Vanhempainryhmän katsottiin olevan matalan kynnyksen keskustelufoorumi, josta saa tarvittaessa vertaistukea. On siis huomioitava, että vapaalle keskustelulle varataan tarpeeksi aikaa kullakin kokoontumiskerralla.

Kolmas teema käsitteli toiminnallisen sisällön toivomuksia. Toiminnallisuuden kokonaisuudesta löytyi yhteneväisyyksiä tiedollisten sisältöjen kanssa, sillä keskustelut ja avoin vuorovaikutus nousivat myös tässä teemassa tärkeiksi. Tämän aihealueen keskustelussa vanhemmat paneutuivat kuitenkin tehokkaaseen kehittämisajatteluun.

Vanhemmat keksivät toiminnallista teemaa käsittelevän keskustelun yhteydessä idean säännöllisistä päiväkodin perheiden päivistä, jolloin päiväkodin tiloja voisi hyödyntää yhdessä puuhailun merkeissä. Ajatuksena oli, että vanhempainryhmästä joku toimisi vastuuhenkilönä huolehtien ovien avaamisesta ja sulkemisesta. Perheiden toimintapäivää suunniteltiin järjestettävän esimerkiksi kerran kuukaudessa ajoittuen viikonloppuun. Vanhemmat kokivat tärkeäksi, että kaikki pystyisivät osallistumaan toimintaan ilman taloudellisia tai lastenhoidollisia esteitä, joten tapahtumien tulisi olla täysin maksuttomia. Tämä tarkoittaa myös sitä, ettei tapahtumissa pidettäisi kioskia, sillä sekin saattaa olla osalle kynnyksysymys. Vanhemmat alkoivat tuottamaan konkreettisia ideoita päivien teemoiksi, kuten lumileikkipäivää, läheisellä laavulla makkaran grillausta, viereisessä metsässä retkeilyä ja lemmikki- tai kotieläinpäiviä. Vanhemmat kokivat tärkeäksi, että sisätilat olisivat käytössä siitä huolimatta, että toiminta olisi pääosin ulkona.

8.4. Vanhempainryhmän kokouksen aikana pidetyn lastenkokouksen suunnittelu ja toteutus

Alkukartoituksesta huomasimme, että suurimmaksi syyksi vanhempainryhmästä pois jäämiseen olivat lastenhoidolliset ongelmat. Kyselystä tuli myös selville, että vanhemmat olivat kiinnostuneempia ottamaan lapsensa mukaan kokoukseen, jos lapsille oli järjestetty omaa toimintaa. Suunnittelimme lapsille tämän pohjalta samaan aikaan olevan lastenkokouksen, jossa heitäkin saatiin osallistettua ja heille annettiin mahdollisuus heitä kiinnostavien asioiden esilletuomiseen päiväkodissa. Lastenkokousten lisäksi tarkoituksena oli, että lapsilla on aikuisten oman kokouksen aikana monenmoista lapsilähtöistä kivaa puuhaa, joka mahdollistaa vanhemmille rauhallisen vanhempainkokouksen.

Ensimmäisellä kerralla lastenkokoukseen osallistui kahden ohjaajan lisäksi yksi lapsi. Kokoonnuimme ensin pöydän ympärille, esittäydymme toisillemme ja juttelimme hetken lapsen kanssa tutustuaksemme paremmin ja saadaksemme hyvän keskusteluyhteyden lapseen. Seuraavaksi kysyimme lapselta, millainen olisi hänen unelmiensa päiväkotia, annoimme hänelle piirustusvälineet ja sanoimme, että hän saisi piirtää sen meille. Piirtämisen aikana lapsen puheesta tuli esille monta kehitysehdotusta, jotka sanoitimme hänen kanssaan ja kirjoitimme muistiin.

Kun olimme saaneet piirustuksen valmiiksi, joimme mehua ja aloitimme lapsen kanssa jo aiemmin valmiiksi tekemämme temppuradan kiertämisen. Temppuradan rakentamiseen olimme päätyneet vanhemmille tekemämme kyselyn pohjalta, jossa temppurata oli saanut eniten kannatusta. Temppuradalla leikkimisen jälkeen meillä oli lapsen kanssa pieni keskustelu, jossa hän sai antaa palautetta illan kuluista hymiöiden avulla. Hän osoitti leveästi hymyilevää hymiötä innoissaan ja kertoi tykänneensä eniten temppuradan erilaisista haasteista ja erityisesti ilmapallon pomputtelusta.

8.5. Lastenkokouksesta nousseet kehitystoiveet

Kysyimme lapselta hänen ehdotuksiaan seuraaville lastenkokouksen kokoontumiskerroille, ja hän kertoi haluavansa jatkossa lastenkokoukseen jalkapallon pe-

laamista salissa ja yhdessä musisoimista, jolloin kaikki lastenkokouksessa olevat lapset voisivat valita omat soittimensa. Toimivuuden kannalta on tärkeää huomioida lasten viihtyvyys, ettei törmätä ongelmaan, jossa vanhemmat haluaisivat osallistua kokoukseen, mutta lapset eivät mielellään lähtisi. Yhden lapsen näkökulmasta toiminnallisuus lastenkokouksissa on suurin mielenkiintoa herättävä tekijä.

Kävimme lapsen kanssa läpi hänen tekemäänsä piirustusta (Kuva 2) unelmien päiväkodista. Piirustuksessa nousi esille vaikeasti toteutettavia asioita, kuten päiväkodilla oleva herkkutalo, jossa olisi aina ruuaksi suklaakakkua. Päiväkodissa tarjottaisiin aina myös pelkästään herkkuruokia, kuten makaronilaatikkoa, hampurilaisia ja spagettia. Sellaisenaan edellisiä ideoita on kuitenkin terveydellisiin syihin vedoten hankala toteuttaa, mutta luovuutta hyödyntämällä näitäkin toiveita voidaan tuoda varhaiskasvatukseen arkeen lapsilähtöisenä toimintana. Toive voitaisiin toteuttaa esimerkiksi ohjaamalla lapsille enemmän leivontaa, jonka yhteydessä he saisivat leikkiä herkkutaloa ja lisäksi päiväkodissa voitaisiin toteuttaa myös toive-ruokapäiviä.

Kuva 2. Lapsen piirustus unelmien päiväkodista, syksy 2019.

Piirustuksesta tuli esille myös helpomminkin toteutettavia ideoita, kuten päiväkodin pihassa oleva harmaa silta, joka vie museoon, ja jossa on dinosauruksen luuran-koja. Tämän voisi toteuttaa rakentamalla lasten kanssa sillan ja tehdä sillan toiselle puolelle teemaleikin. He voisivat esimerkiksi rakentaa pahvilaatikoista museon, joka kertoo dinosauruksista. Samassa yhteydessä voisi leikkiä myös arkeologeja, jotka löytävät dinosauruksien luita museoon näyttille. Tämä on vain yksi variaatio siitä, miten lasten hurjiltakin kuulostavia toiveita voitaisiin tuoda käytäntöön. Lapsen päiväkotiin piirtämät värilliset lasit olisivat suhteellisen helposti toteutettavissa esimerkiksi vuodenaika -teemojen mukaisesti, käyttäen ikkunamaaleja tai värillisiä, ikkunoihin laitettavia kalvoja hyväksi.

8.6. Johtopäätöksiä ja ajatuksia vanhempainryhmän tulevaisuudesta

Vanhempainryhmätoiminta toteutuu kehittämistyömme päättymisen jälkeen kahden päiväkodin työntekijän sekä kahdeksan vanhemman yhteistyöllä. Alussa tapaamisia on kerran kuukaudessa, jotta toiminta saisi vahvan alun. Lapset ovat edelleenkin tervetulleita samaan aikaan järjestettäviin lasten kokouksiin, joissa heille on tarjolla heidän ehdotuksiansa mukaista toimintaa. Lasten toiminnalle koettiin olevan myös tarvetta vanhempien osallistumista ajatellen. Koko perheiden yhteisten tapahtumien järjestämistä toivottiin ja yhteisöllisyyttä haluttiin kasvattaa vanhempainryhmän avulla.

Vanhempainryhmän ensimmäiseen uudistettuun kokoukseen pääsi paikalle kolme vanhempaa, mutta ryhmään halukkaita vanhempia oli kahdeksan. Viisi jäsentä eivät siis aikataulujen vuoksi päässeet paikalle, mutta kiinnostuksen osoitus viime vuoteen verrattuna on huomattava. Keskustelulle täytyy varata riittävästi aikaa, sillä kiihettäminen ei tee hyvää ilmapiirille ja viihtyvyydelle. Ajankohtaisista asioista tai lasten kehityksen eri vaiheista toivottiin luentoja asiantuntijataholta ja kahvitarjoilukin sai positiivista palautetta, joten myös seuraavilla vanhempainryhmän tapaamisilla voitaisiin pysähtyä lämpöisen juoman ääreen keskustelemaan.

Kehittämistyömme päätteeksi teimme päiväkodille lahjoitettavaksi vanhempainryhmään osallistumista kannustavan julisteen (Liite 3), joka on päiväkodin seinällä muistuttamassa vanhempia vaikuttamisen mahdollisuudesta. Keskustelimme päi-

väkodin edustajien kanssa kehittämistyömme jälkeen pidetystä vanhempainryhmän kokouksesta, joka pidettiin marraskuulla. Lasten kokouksen ohjelmaksi oli valittu elokuvahetki ja vanhempien kanssa pääpaino oli keskustelulla. Olimme tyytyväisiä kuullessamme, että marraskuulla pidettyyn tapaamiseen tuli aikuisten joukkoon sekä yksi aikuinen että yksi lapsi lisää.

Mielestämme kehittämistyötä voisi tulevaisuudessa jatkaa keräämällä aina uusilta vanhempainryhmään osallistuvilta mielipiteitä toiminnasta, mitä varten voisi laatia valmiin kaavakkeen päiväkodin käyttöön. Ensimmäisellä tapaamiskerralla nousseita kehitysehdotuksia ja niiden toteutusten mahdollisuutta tulisi selvittää ja laatia niiden pohjalta toiminnalle jatkoa. Jotta toiminta pysyisi mielekkäänä vuodesta toiseen, sitä pitäisi kehittää jatkuvasti. Toimimattomia ideoita täytyisi osata jättää pois ja uusia ideoita kannattaisi kokeilla rohkeasti.

Vanhempainryhmään olisi hyvä saada myös ajoittain uusia jäseniä, koska heidän ajatuksensa toiminnasta voisi olla erilaista kuin ryhmässä jo olevilla jäsenillä ja vastuu toiminnasta jakautuisi useammalle henkilölle. Päiväkodissa aloittavien uusien lasten vanhemmille olisi tärkeää heti päivähoidon alkaessa kertoa vanhempainryhmästä, jotta he voisivat halutessaan osallistua toimintaan ja samalla tuoda tuoreita ajatuksia. Jos aktiivisia jäseniä löytyisi, olisi hienoa, jos vanhemmat voisivat myöhemmin olla itse suuremmassa roolissa vanhempainryhmän kokouksien sisällön tuottamisessa. Näin päiväkodin henkilökunta saisi halutessaan olla passiivisemmassa roolissa ja he vastaisivat lähinnä tilojen tarjoamisesta, edustaisivat päiväkodin näkökulmaa kokouksissa ja vastaisivat lastenkokousten järjestämisestä.

Tarjoilut voitaisiin tulevaisuudessa hoitaa päiväkodin puolesta tai sitten erillisestä sopimuksesta vanhemmat voisivat tuoda vuorollaan esimerkiksi keksipaketin. Uskon, että tällainen dynamiikan vaihdos voisi tuoda vanhemmille uutta intoa, kun heistä tulisi aktiivisempia toimijoita. Vanhempia kannattaisi myös kannustaa luovuuteen vanhempainryhmän kokouksia järjestettäessä, sillä vanhempainkokouksia ei tarvitse toteuttaa samalla tavalla, kuin miten niitä on totuttu aikaisemmin pitämään. Toivoisimme, että vanhempainryhmän jäsenet uskaltaisivat aikanaan tehdä tapaamisistaan oman näköisiä.

9. ARVIOINTI, POHDINTA JA EETTISET NÄKÖKULMAT

Kehittämistutkimuksemme on ollut meille hyvin opettavainen ja antoisa kokemus. Pidimme toimintaa alusta alkaen tärkeänä, mikä motivoi pyrkimään parhaaseen mahdolliseen lopputulokseen. Meillä molemmilla on kokemusta lasten parissa työskentelystä, joten koimme mielenkiintoiseksi haasteeksi painottaa opinnäytetyössämme yhteistyötä vanhempien kanssa. Ammatillisesti merkityksellistä on, että ammattinimikkeiden tehtävärajaukset määrittelevät varhaiskasvatuksen sosionomien tehtäväkenttää erityisesti työhön vanhempien ja perheiden kanssa, mikä huomioiden opinnäytetyöstä saamamme ammatillinen kasvu on meille erittäin hyödyllistä.

Olemme huomioineet tutkimuksen eettiset seikat jokaisessa vaiheessa. Luvat ja sopimukset hankittiin ennen varsinaisen työn aloittamista ja keskustelimme, miten anonymiteetti pystytään parhaiten säilyttämään. Alkukartoitus toteutettiin ilman nimiä ja kysely poistettiin Webropolista kokonaisuudessaan opinnäytetyömme valmistuttua. Päätimme, että työssämme ilmenee kohdepäiväkodin sijaintikunta, mutta ei päiväkodin nimeä tai aluetta. Liitteinä olevista tekstiosuuksista peitimme tunnistetiedot. Vanhempainryhmän kokouksessa pyysimme vanhemmilta lupaa kuviin heistä ja lapsen piirroksista. Kerroimme heille tarkasti, mihin tarkoitukseen kuvat tulevat ja ettei niihin tarvitse suostua. Vanhemmat antoivat luvat kuviin todella mielellään. Pyrimme selvittämään vanhempien toiveita toiminnasta ilman, että omat mieltymyksemme olisivat vaikuttaneet ohjelman muotoutumiseen.

Aloittaessamme opinnäytetyön suunnittelua huomasimme innostuvamme aiheesta jatkuvasti enemmän. Mitä useamman keskustelun asiasta kävimme, sitä selkeämmäksi tuli, kuinka tärkeän asian äärellä olimmekaan. Tutustuessamme aiheeseemme liittyvään teoriaan, vanhempainryhmätoiminnan merkitys korostui entisestään. Ajatuksemme ikään kuin kääntyi hämmästykseen siitä, miten näin tärkeä asia saattaa olla niin vähällä huomiolla.

Alkukartoituksesta nousseiden vastausten pohjalta näkemyksemme siitä, miten vanhempaintoimikunnan toimintaa tulisi kehittää, selkiytyi. Suunnitteluun osallistui meidän lisäksi päiväkodin henkilökunnasta ne henkilöt, jotka tulisivat jatkaamaan kehittämäämme vanhempainryhmän toimintaa. Olimme tyytyväisiä, kun on-

nistuimme saamaan Webropolin avulla riittävän otannan päiväkodin vanhempien ajatuksista toiminnan kehittämiseksi.

Tuloksia tutkittuamme näimme selkeästi, mitkä asiat olivat niitä, joiden vuoksi vanhempainryhmän toimintaan ei ollut osallistuttu. Selkeästi suurin syy oli lastenhoito-ongelmat. Onneksemme tuloksista näkyi myös, että suuri osa vanhemmista olisivat valmiita osallistumaan, mikäli lapset voitaisiin ottaa mukaan ja heille järjestettäisiin kivaa toimintaa vanhempainryhmän kokoontumisen ajaksi. Olimme kiitollisia myös vanhempien ehdotuksista toiminnan sisällöistä. Vastausten pohjalta oli mielekästä ja innostavaa koota seuraavan vanhempainryhmän kokoukseen sellainen runko, joka vastaisi mahdollisimman hyvin sitä, mitä vanhemmat kokoukselta toivoivat.

Teimme houkuttelevan mainoksen vanhempainryhmän ensimmäisestä uudistetusta kokouksesta ja olimme maininneet siinä, mitä ilta tulee sisältämään. Jännitimme, tulisiko osallistujia enemmän kuin se yksi ihminen, joka oli aikaisempina vuosina ollut ainoa osallistuja vanhempien edustajista. Oli ilo huomata kokouksen alkaessa, että paikalle oli saapunut kolme vanhempaa ja yksi lapsi. Kuulimme myös, että osallistujia olisi ollut enemmän, jos päivä olisi ollut toinen. Olimme todella tyytyväisiä, että saimme näinkin monta ihmistä paikalle ensimmäisellä kerralla. Onnistuneen vanhempainryhmän kokoontumisen jälkeen olimme todella innostuneita, sillä olimme omalla toiminnallamme saaneet ihmisiä osallistumaan. Vanhemmat olivat myös tyytyväisiä illan kulkuun ja heidän innostuneisuutensa lisäsi selkeästi myös meidän ja mukana olleiden työntekijöiden paneutumista jatkokehittelyyn.

Onnistuimme kehittämistyössämme kuuntelemalla vanhempia ja nostamalla asiaa enemmän esille. Opinnäytetyömme motivoimana myös päiväkodin henkilökunta aktivoitui puhumaan vanhempien kanssa vanhempainryhmätoiminnasta enemmän arkikohtaamisten yhteydessä. Tällä tavalla tietoisuus ryhmän toiminnasta lisääntyi vanhempien keskuudessa. Opinnäytetyömme ansiosta vanhempien ajatukset vanhempainryhmän toiminnasta selkenivät ja saivat uuden merkityksen.

Kun arvioimme tekemäämme kehittämistyötä sekä sen ongelmakohtia, huomasimme, että markkinoinnilla olisi kuulunut olla työssämme suurempi osa. Kävimme vanhempainillassa esittelemässä vanhempainryhmän toimintaa ja kertomassa al-

kukartoituksen tuloksien pääkohdat, mutta olisimme voineet olla tehokkaampiakin. Emme olleet valmistautuneet vanhempainiltaan kuin puhumisen osalta ja ainut visuaalinen mukana ollut asia, oli kutsu tulevaan vanhempainryhmän kokoukseen. Jälkeenpäin mietittynä meidän olisi kannattanut tehdä esimerkiksi pieni mainosvideo vanhempien osallistumisen tärkeydestä tai jakaa vanhemmille painettu mainos toiminnasta. Vanhemmat jakautuivat vanhempainillan yhteisen osuuden jälkeen omiin ryhmiinsä, minkä olisimme voineet hyödyntää ns. jalkautumalla ryhmään, tehden itseämme ja asiaamme tutuksi keskustellen vanhempien kanssa henkilökohtaisesti.

Päiväkodin vanhempainryhmän edustajat aikovat suunnitella tulevien kertojen sisällöt ensimmäisen tapaamisen pohjalta, joten ryhmän toiminta kehittyy myös tämän kehittämistyön päättymisen jälkeenkin. Olemmekin tyytyväisiä, että nykyään kohdepäiväkodin vanhempainryhmä toimii aktiivisena ja toiminta pohjautuu kehittämistyömme tuloksiin. Koemme onnistuneemme siinä, mitä tavoittelimmekin ja haluamme hyödyntää kokemustamme myös tulevissa työpaikoissamme. Kokemuksen antamalla varmuudella kykenemme tulevaisuudessa tarttumaan erilaisiin kehittämistarpeisiin aiempaa herkemmin ja tiedämme, mitä onnistunut kehittäminen vaatii.

Huomasimme, ettei kehittämistyö etene ja tuo tuloksia ilman ponnisteluja, mutta myös sen, että hyvä asenne ja oman potentiaalin hyödyntäminen vie mukanaan ja saa kehittämistyön tuntumaan mielekkäältä. Tuloksista nautimme vanhempien sekä päiväkodin edustajien kanssa, minkä jälkeen olemme palanneet aiheeseen kahdestaan vielä monta kertaa jälkeenpäinkin.

LÄHTEET

- Ahola, A. 12.12.2011. Käsitteiden kehittäminen kuuluu hyvinvoinnin mittaamiseen. [Verkkoartikkeli]. Tilastokeskuksen hyvinvointikatsaus 3/2011. [Viitattu 6.11.2019]. Saatavana: https://www.stat.fi/artikkelit/2011/art_2011-09-26_010.html?s=0
- Alasuutari, M. 2003. Kuka lasta kasvattaa?: Vanhemmuuden ja yhteiskunnallisen kasvatuksen suhde vanhempien puheessa. Helsinki: Gaudeamus Kirja.
- Alasuutari, M. 2010. Suunniteltu lapsuus: Keskustelut lapsen varhaiskasvatuksesta päivähoidossa. Helsinki: Gaudeamus Kirja.
- American Prep International School (APIS). 2019. Parent Teacher Cooperation. Joining hands together. [Verkkosivu]. Thailand. [Viitattu 28.8.2019]. Saatavana: <https://americanprepschool.com/parent-teacher-cooperation/>
- Anttila, S. 2018. Kulkua kohti yhteisöllisyyttä: Vanhempien osallisuuden toteutuminen pirkanmaalaisessa päiväkodissa. [Verkkojulkaisu]. Tampere: Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Kasvatustieteidenpro gradu-tutkielma. [Viitattu 20.5.2019]. Saatavana: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/105196/1550493670.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- ePerusteet. Ei päiväystä. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma. [Verkkosivu]. Savonlinna, Enonkoski. [Viitattu 20.8.2019]. Saatavana: <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/ops/8949758/esiopetus/tekstikappale/8966354>
- Eskel, P. 2011. Lapsen yksilöllinen huomioon ottaminen ja tukeminen suuressa päiväkotiryhmässä: Uuden toimintakulttuurin kehittämisprojekti 2010 -2011. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveystieteiden yksikkö, sosionomin koulutusohjelma. Opinnäytetyö. [Viitattu 21.8.2019]. Saatavana: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201102272676>
- Ghirotto, L. & Mazzoni, V. 2013. Being part, being involved: the adult's role and child participation in an early childhood learning context. [Verkkolehtiartikkeli]. International journal of early years education 21 (4), 307. [Viitattu 9.10.2019]. Saatavana Ebsco host -tietokannasta. Vaatii käyttöoikeuden.
- Hamer, K. 2016. Leading a group: A practical and comprehensive handbook. [Verkkokirja]. Australia: Kerry Hamer. [Viitattu 9.10.2019]. Saatavana: Ebsco host -tietokannasta. Vaatii käyttöoikeuden.
- Harju, A. 2013. Aktiivinen kansalaisuus, osallisuus, voimaantuminen, jne. – Miten ne liittyvät vaikuttamiseen? [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Opintokeskus Kansalais-

- foorumi. [Viitattu 23.8.2019]. Saatavana: <https://osallistu-fi-bin.directo.fi/@Bin/1ba1fcf269c928b48e7433bcbb22c2c3/1572791682/application/pdf/300707/Osallistumisen%20ja%20vaikuttamisen%20k%C3%A4sitteit%C3%A4.pdf>
- Heikkilä, J. & Tuominiemi, K. 2019. Vanhempien osallisuus varhaiskasvatuksessa: Case Perhon kunta. [Verkkojulkaisu]. Kokkola: Centria-ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. [Viitattu 11.10.2019]. Saatavana: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2019060514983>
- Heinonen, H., Iivonen, E., Korhonen, M., Lahtinen, N., Muuronen, K., Semi, R. & Siimes, U. 2016. Lasten oikeudet ja aikuisten vastuut varhaiskasvatuksessa: Vanhempien rooli varhaiskasvatuksessa. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2000. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Järvinen, K. & Mikkola, P. 2015. Oletko sä meidän kaa? Näkökulmia osallisuuteen ja yhteisöllisyyteen varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Pedatieto Oy.
- Kaipio, K. 2000. Mitä yhteisöllisyys on? Teoksessa: J., Haapamäki, K., Kaipio, S., Keskinen, I., Uusitalo & M., Kuoksa (toim.) Yhteisö kasvattaa. Päivähoito oppimis- ja kasvatusyhteisönä. Helsinki: Tammi, 11–12.
- Kananen J. 2014. Toimintatutkimus kehittämistutkimuksen muotona. Miten kirjoitan toimintatutkimuksen opinnäytetyönä? Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Karhuniemi, T., 2013. Yhteistyön muodot ja viestinnän välineet. Teoksessa: A-L., Lämsä (toim.) Verkosto vahvaksi: Toimiva vuorovaikutus perheiden kanssa. Juva: PS-kustannus, 216–217.
- Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2011. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta –Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Helsinki: Stakes.
- Kaukoluoto, E. 2010. Onko varhaisen tuen päiväkotiki mahdollinen? Tutkimus varhaiskasvatuksen yhteisöllisestä kehittämisestä. Helsingin yliopisto, käyttäytymistieteiden laitos. Helsinki: Kasvatustieteellisiä tutkimuksia 231.
- Kenney, M. K. 2012. Child, family, and neighborhood associations with parent and peer interactive play during early childhood. [Verkkolehtiartikkeli]. Maternal & child health journal 16, 88-101. [Viitattu 11.10.2019]. Saatavana CINAHL with full text –tietokannasta. Vaatii käyttöoikeuden.
- Keskinen S. & Virjonen, H. (toim.) 2004. Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

- Kirjonen, J. 2006. Kehittäminen asiantuntijatyönä. Teoksessa: R., Seppänen-Järvelä & V., Karjalainen (toim.) Kehittämistyön risteysksiä. Helsinki: Stakes, 124.
- Kronqvist, E-L. Jokimies, J. Vanhemmat varhaiskasvatuksen laadun arvioijina: Tuloksia Vaikuta vanhempi -selvityksestä. Raportteja 22/2008. Helsinki: Stakes.
- L 13.7.2018/540. Varhaiskasvatuslaki.
- Lämsä, A-L., 2013. Mistä kasvatuskumppanuudessa on kyse? Teoksessa: A-L., Lämsä (toim.) Verkosto vahvaksi: Toimiva vuorovaikutus perheiden kanssa. Juva: PS-kustannus, 52-53.
- Mattila, K. 2019. Vuorovaikutussuunnittelija. Seinäjoen kaupunki. Osallisuusmallin rakentaminen Seinäjoelle – meille. Kuntalaisten osallistaminen –miksi, miten, milloin. Infotilaisuus. 21.8.2019. Seinäjoki.
- Meirän Vasu. 20.6.2017. Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma. [Verkkajulkaisu]. Seinäjoki. [Viitattu 15.8.2019]. Saatavana: https://www.seinajoki.fi/material/attachments/seinajokifi/paivahoitojakoulutus/varhaiskasvatus/varhaiskasvatuksenlomakkeet/2yPBJVqJX/Seinajoen_kaupungin_varhaiskasvatussuunnitelma_Meiran_vasu_2017.pdf
- Motivointi ja sitouttaminen. 26.3.2019. [Verkkosivu]. Lappi: Lapin sosiaali- ja terveysturvayhdistys ry. [Viitattu 22.8.2019]. Saatavana: <https://www.toimeksi.fi/kansalais-ja-yhdistystoimijoille/vapaaehtoistoiminta/arki-vapaaehtoisen-kanssa/motivointi-ja-sitouttaminen/>
- Mäkitalo, A-R., Nevanen, S., Ojala, M., Tast, S., Venninen, & Vilpas, B. (toim.) 2011. Löytöretkellä osallisuuteen: kehittämistä ja tutkimista päiväkodin arjessa. Helsinki: Yliopistopaino.
- Neitola, M. 2013. Kasvattajien rooli lasten yhteisöllisyyden rakentajina. Teoksessa: P., Marjanen, M., Marttila & M., Varsa. Pienten piirissä. Juva: Bookwell Oy, 130-131.
- Noponen. 3.2.2017. Learning cafe eli oppimiskahvila. [Verkkosivu]. Helsinki: Innokylä. [Viitattu 9.10.2019]. Saatavana: <https://www.innokyla.fi/web/malli2825539>
- Opetushallitus. 2019. Varhaiskasvatus. [Verkkosivu]. [Viitattu 15.8.2019]. Saatavana: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/varhaiskasvatus>
- Ovaska, M., 2004. Päiväkotihenkilökunnan näkemyksiä perhetyöstä ja Kasvu – turve -projektista. Teoksessa: S., Keskinen & H., Virjonen (toim.) Vanhemmuu-

den ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi, 61.

Peda. 2017. Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen Taipalsaarella. [Verkkosivu]. Taipalsaari. [Viitattu 20.8.2019]. Saatavana: <https://peda.net/taipalsaari/varhaiskasvatus/vasu-2017-pohja/4/vptsjt>

Raina, L. 2012. Uusi yhteisöllisyys. Kasvatustyhteisön rakentamisen ammattitaito. Tampere: Tampereen yliopisto.

Reinhardt, M., A. 2016. Parent involvement in Kindergarten. [Verkkojulkaisu]. St. Paul, Minnesota. Saint Catherine University. Masters of Arts. An Action Research Report. [Viitattu 27.8.2019]. Saatavana: <https://sophia.stkate.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1133&context=maed>

Rouse, E. & O'Brien, D. 2017. Mutuality and reciprocity in parent–teacher relationships: Understanding the nature of partnerships in early childhood education and care provision. [Verkkoartikkeli]. Australasian Journal of Early Childhood. 42 (2), 47. [Viitattu 9.10.2019]. Saatavana: Ebsco host -tietokannasta. Vaatii käyttöoikeuden.

Rönkä, A., Malinen, K. & Lämsä, T. (toim.) 2009. Perhe-elämän paletti. Vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. [Verkkojulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. [Viitattu 4.2.2019]. Saatavana: <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus>

Salonen, K., Eloranta, S., Hautala, T. & Kinos, S. 2017. Kehittämistoiminta ja kehittämisen menetelmiä ammatillisessa korkeakoulutuksessa. [Verkkojulkaisu]. Turku: Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja. [Viitattu 10.10.2019]. Saatavana: <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522166494.pdf>

Seinäjäki. Ei päiväystä. Kultavuoren päiväkotit. Vanhempainryhmä. [Verkkosivu]. Seinäjäki. [Viitattu 20.8.2019]. Saatavana: https://www.seinajoki.fi/varhaiskasvatusjakoulutus/varhaiskasvatuspalvelut/hoitopaikkojenesittely/jouppi-katajalaaksonalue/kultavuorenpaivakoti/vanhempainryhma_0.html

Siisiäinen, M. 2015. Osallisuus ja osallistuminen. [Verkkolehtiartikkeli]. Jyväskylä: Suuntaaja 3/2015. [Viitattu 23.8.2019]. Saatavana: <https://www.aspa.fi/fi/suuntaaja/suuntaaja-32015/osallisuus-ja-osallistuminen>

Sinkkonen, J. 2001. Lapsen puolesta. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

- Sosiaali –ja terveysministeriö. Ei päiväystä. Lapsistrategia 2040. [Verkkosivu]. Helsinki: Sosiaali –ja terveysministeriö. [Viitattu 19.8.2019]. Saatavana: <https://stm.fi/lapsistrategia>
- Tuomi, J.& Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Unicef. 19.9.2018. Lempäälä, Nokia, Puumala ja Seinäjoki lähtevät kehittämään lapsiystävällisyyttä Unicefin tuella. [Verkkosivu]. [Viitattu 7.11.2019]. Saatavana: <https://www.unicef.fi/tiedotus/uutisarkisto/2018/lempaala-nokia-puumala-ja-seinajoki-lahtevat-kehittamaan-lapsiystavallisyuttaan-unicefin-tuella/>
- Vanhempainliitto. [Ei päiväystä]. Luokan vanhempaintiimi. [Verkkajulkaisu]. Helsinki: Suomen vanhempainliitto ry. [Viitattu 6.11.2019]. Saatavana: <https://vanhempainliitto.fi/wp-content/uploads/2018/08/Luokan-vanhempaintiimi-esite-2017.pdf>
- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. 19.12.2018. [Verkkajulkaisu]. Helsinki: Opetushallitus. [Viitattu 15.8.2019]. Saatavana: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf
- Wittkowski, A., Dowling, H. & Smith, D. 13.6.2016. Does Engaging in a Group-Based Intervention Increase Parental Self-efficacy in Parents of Preschool Children? A Systematic Review of the Current Literature. [Verkkolehtiartikkeli]. Journal of Child & Family Studies 25 (11), 3186. [Viitattu 9.11.2019]. Saatavana: Ebsco host -tietokannasta. Vaatii käyttöoikeuden.
- Väljjarvi, J. 2019. Edellytykset kasvuun, oppimiseen ja osallisuuteen kaikille. Tutkijoiden havaintoja ja suosituksia lasten ja nuorten monipuolisen kehityksen, terveyden ja vaikuttamisen mahdollisuuksien edistämiseksi. [Verkkajulkaisu]. Helsinki: Valtioneuvosto. Valtioneuvoston julkaisu 2019: 7. [Viitattu 20.8.2019]. Saatavana: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161440/VN_2019_7_Edellytykset_kasvuun_oppimiseen_ja_osallisuuteen_kaikille.pdf?sequence=4&isAllowed=y

LIITTEET

Liite 1. Alkukartoitus – kyselyn saatekirje.

Liite 2. Vanhempainryhmän kutsu.

Liite 3. Asiakasta valtaistava mainosjuliste.

Liite 1. Alkukartoitus - kyselyn saatekirje.

Hei,

Olemme sosionomi -opiskelijoita Seinäjoen Ammattikorkeakoulusta ja teemme opinnäytetyömme [REDACTED] päiväkotiin, kohdistuen vanhempainryhmän toimintaan.

Ohessa on linkki kyselyyn, jonka vastausten pohjalta lähdemme kehittämään vanhempainryhmän toimintaa ja kokouskäytäntöä toivomaanne suuntaan. Kyselyn pohjalta suunniteltu toimintamalli otetaan käyttöön vanhempainryhmän kokouksessa syksyllä 2019.

Koemme asian tärkeäksi ja olemme kiitollisia jokaisesta vastauksesta. Kysely on lyhyt ja siihen vastaaminen kestää vain muutaman minuutin. Nyt on hyvät mahdollisuudet vaikuttaa tulevaan toimintaan! 😊

Terveisin Anne Nieminen ja Mari Metsomäki

Liite 2. Vanhempainryhmän kutsu

TERVETULOA **vanhempainryhmän 1. kokoukseen!**

keskiviikkona 2.10.19 klo 18-19

██████████ ruokasalissa
luvassa vanhemmille:
-kahvitarjoilu
-tutustumista toisiimme &
vanhempainryhmän
toimintaan
-keskustelua

Myös lapset ovat tervetulleita!

Salissa lapsille:
-mehutarjoilu
-tempurata
-lasten kokous

**Huom! Tilaisuudessa lapsilla on 2 ohjaajaa,
mutta lapset ovat vanhempien vastuulla.**

**Terveisin sosionomi-opiskelijat Anne Nieminen ja Mari
Metsomäki, sekä päiväkodin edustajat ██████████**

Liite 3. Asiakasta valtaistava mainosjuliste.

**Vanhempi,
käytä oikeuttasi
osallistua
lapsesi
lapsuuteen.**

Vanhempainryhmässä voit vaikuttaa!